

pijatelj

12

Priložena je knjiga Uptonia Sinclaira:
Alkohol (trije deli, vezani v platno).

LETO VII. DECEMBER 1933.

Bridke solze pretaka naš mali Janko

**DR. PIRČEVE
SLADNE
KAVE**

zato, ker je pri
hiši zmanjkalo

Skrbne mamice, skrbite, da
boste vedno založene z iz-
borno in zdravo otroško
hrano

**DR. PIRČEVO
SLADNO
KAVO**

ki je odličen domač izdelek

Za božične dni je navada,

da oblečemo svojo družino od nog do glave. Obleko, zimske suknje, plašče dobite pri nas v veliki izberi za nizko ceno. Pridite torej in oglejte si našo zalogo! Nekaj bo gotovo tudi za Vas.

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16/1. Hiša Del. tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

V gostilni.

Dva gosta sedita v gostilni. Eden je suh, drugi debel.

— V gostilnah jem vedno samo jajca, pravi suhi, ker ne more biti v njih nobene nesnage, ker so okrog in okrog zaprta.

— Tako je, se zasmije debeli, jaz pa jem zato vedno samo klobase.

KLISJEJE

vseh vrst za eno-
in večbarvni tisk

JUGOGRAFIKA

d. z o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip števil. 23.

4 generacije

že tiskajo lepe tiskovine

J. Blasnika nasl.

d. d.

UNIVERZITETNA TISKARNA

Litografija Offset tisk

Knjigotisk Kartonaža

Ljubljana, Breg št. 10-12 Telefon št. 21-19

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
V MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

*

Vas pouči o vsem

kar se važnega zgodi v naši domovini in po širnem svetu.

*

Vas kot svojega naročnika zavaruje za primer nezgode za

Din 10.000.—

ki se Vam takoj izplačajo, če je bila naročnina v redu poravnana.

*

Vam nudi s svojim priznano vedno uspešnim malim oglasnikom največje koristi; sleherna številka Jutra Vam nudi vse, kar potrebujete.

Ne bo držalo.

Nova vzgojiteljica pripoveduje malemu Tončku, da prinaša štoklja otroke.

«Lepo,» pravi Tonček, «to je trdila tudi prejšnja vzgojiteljica — potem pa je tožila mojega očeta za alimente.»

Na pomoč!

S tretjega nadstropja vpije nekdo:

«Hišnik! Hišnik! Pridite hitro na pomoč! Moja tašča je pobesnena in hoče skočiti skozi okno iz tretjega nadstropja na ulico.»

«Saj me potem ne potrebujete! Kaj me sploh kličete?»

«Hitro pridite, vseeno! Okna ne moremo odpreti.»

On in ona.

«Dušica, ali je osel, ki vleče tamle butare, moškega ali ženskega spola?»

«Ne govori vendar tako neumno. Osel je zmeraj moški!»

Otroško kraljestvo.

Debeli stric Marko je legel po obedu na vrt v travo, da bi malo zadremal. Mahoma začuti, da se njegova dva nečaka Stanko in Branko nekako sumljivo okoli njega smukata, kakor bi se pripravljala, da bi ga obrnila.

— Kaj pa bi rada vidva? Zakaj hočeta, da se obrnem?

— Šole se greva, striček, pravi Stanko. Tvoj debeli trebuh nama je globus, pa bi jaz zdaj rad Branku pokazal tudi Ameriko.

Kje so hlače?

Gospod (ki se je prebudil precej kesno iz svoje pijanosti):

— Marija, kaj pa je z mojimi hlačami? Nikjer jih ni...

Služkinja: — Ali pa zagotovo veste, da ste prišli v njih domov?

Varčnost.

— Jaz sem postal jako varčen, se hvali gospod Pernel, življenje je danes ta dan težko, vse je drago in malo se zasluži. Vidiš, kar se tiče obleke, jo nosim že najmanj leto in dan, a vsak klobuk nosim najmanj dve leti.

— Kaj bo to, odgovori gospod Smrdel, jaz nosim klobuk štiri leta.

— Štiri leta! Ta tvoj klobuk pa mora biti lep po štirih letih!

— Poglej ga sam! Kaj mu je? Prvo leto izpremenim znotranje usnje, konec drugega leta trak, konec tretjega leta ga pa zamenjam v kavarni.

Trgovina.

Dve mlekarici se razgovarjata.

— Koliko mleka dajo vaše krave?

— Tako, 16 do 20.

— In koliko ga prodate?

— Okoli 40.

Čemu je pa LUX?

Tem čistim milnim kosmičem se res lahko vse zaupa: Rabite LUX, ne pa takšne ali drugačne nezavite kosmiče! LUX da svili nov lesk, Vam pa neprestano novo veselje!

UX 2-33

Logično.

Darko: «Mama, jaz sem pa videl, kako je sestra Anka danes poljubila gospoda Milača in on njo.»

Mama: «Onadva sta že zaročena, veš, zaročenca pa se smeta poljubiti.»

Darko: «Pa kaj se smejo samo zaročenci poljubljati?»

Mama: «Kajpak!»

Darko: «Hm, potemtakem je papa zaročen z našo kuharico, striček s sobarico, ujec Mirko s svojo šiviljo, jaz pa z našo muco.»

Rajsko jabolko.

— Natakar, ali je res, da je v vašem lokalu prepovedano dajati napitnino?

— Res, gospa. Ampak dovolite, da povem: tudi v raju je bilo prepovedano jesti jabolka.

Pri ženitnem posredovalcu.

— Ali ste se že odločili za partijo od 100.000 dinarjev?

— Napol sem se, napol ne.

— Kako to?

— Kar se tiče 100.000 dinarjev, sem se, kar se pa tiče dekleta, še ne.

*

Pri verouku pripoveduje gospod katehet zgodbo o Jobu.

Drugi dan jo je ponovil Janezek takole:

«Nesreča za nesrečo je pregnjala Joba. Najprej je izgubil vse svoje črede, potem še svoje otroke, in na posled je moral prebivati sam z ženo v puščavi...»

*

Avstrijski cesar Jožef II., sin Marije Terezije, je vprašal nekega mladeniča, ki mu je bil na las podoben, ali ni bila morda kdaj njegova mati na Dunaju.

«Ne,» je odvrnil mladenič, «pač pa moj oče.»

Tehnik.

Mali Bogomil, bodoči inženir, ki ne govori o drugem ko o strojih in se kar naprej igra z njimi, je dobil sestrico. Bogomil gleda nepremično ležečo bebo, ki spi. A ko začne beba premikati roke, zakliče Bogomil:

— Mama, bebica že funkcionira!

Svojstveni dokaz.

Mlad Američan se je ob prihodu v Pariz zaljubil v neko dekle, jo ugrabil staršem in se z njo poročil. Iz tega se je razvila pravda, v kateri so starši tožili pustolovca trigamije.

«Res je,» se je zagovarjal mladi mož, «da sem se trikrat oženil, toda moj drugi zakon je neveljaven, ker sem se drugič oženil, ko je moja prva žena še živela. Moj tretji zakon pa je zopet veljaven, ker je medtem moja prva žena umrla, dočim je, kakor sem poprej rekel, moj drugi zakon neveljaven. Torej nisem kriv niti bigamije niti trigamije, marveč sem povsem pravilno monogamist.»

Ti argumenti so bili, dasi svojstveni, tako učinkoviti, da ga je pariški tribunal oprostil.

Mojster laži.

Dva kavarniška gosta sta drug drugega že tako imenitno nalagala, da je bilo treba iztuhitati samo zadnjo domisljico še, ki bi bila takšna, da bi napravila tekmi konec.

«Gospod,» zakliče prvi, «v moji domovini teče reka, v kateri je toliko rib, da ni treba niti trnka niti mreže, ampak samo z loncem zajmemo, pa je v njem pol vode, pol rib.»

«Oho,» ga zavrne drugi, «pri nas pa imamo še vse drugačno reko; v njej sploh ni vode, ampak same ribe.»

Vendar še ni bilo dovolj. Pogovor je prešel na dvoje.

«Ah, pri dvobojih pa nisem imel sreče,» pravi prvi, «boril sem se več ko dvajsetkrat in vedno sem nasprotnika usmrtil.»

«No, potem sem imel jaz še manj sreče,» povzame drugi, «v vsem življenju sem se boril le enkrat, in tedaj me je nasprotnik že s prvim strelom ubil.»

Zgubljen

je ta zob, če ga takoj ne zalijemo. Ostanek jedi se je zajedel med zobe, ustvarja se mlečna kislina in razkraja zobno sklenino. Posledica tega je majhna luknjica. Dnevna nega s Chlorodont zobno pasto ščiti zobe pred prezgodnjim razpadanjem, ohranjuje jih zdrave in dela sijajne bele. Tuba Din. 8.—, velika tuba Din. 13.—.

Bo cenejše.

K zobnemu zdravniku pride človek z vso zabuhlo in oteklo glavo in ga med groznim stokanjem vpraša:

— Gospod doktor, koliko pa velja, če si dam izdreti zob?

— 100 dinarjev, odgovori zdravnik, ampak brez bolečin.

— Kaj? 100 dinarjev! Potem se pa že rajši stepem s kom na cesti, pa mi ga bo brezplačno izdrl.

Ona zna molčati.

— Nekaj bi ti povedala, pa ne vem, ali se lahko zanesem nate.

— Bodi brez skrbi, jaz znam molčati. Vidiš, moja prijateljica mi je povedala, da jo mož pretepa, pa nisem tega še nikomur povedala.

25%

večjo kupno moč ima Vaš denar, ako kupite blago za obleke, plašče, zimske suknje in sploh manufakturo za sebe in družino pri nas. Ogromna izbira. Prijazna postrežba.

REKLAMNE CENE

Specialna trgovina

NOVAK-LJUBLJANA

Kongresni trg 15 — Nasproti nunski cerkvi

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA DRUŽINSKA REVIIJA

France Bevk:

Petnajst cigaret

Bilo je v dneh velikega premikanja čet. Rezervni bataljon, ki ga je vodil pritlikav major, je bil že več dni na maršu. Kam? Nihče izmed vojakov, ki so ukrivljeni stopali pod nahrbtniki, tega ni vedel. Pa saj jim je bilo tudi vseeno. Šli so od vzhoda na zapad, vse dni od vzhoda na zapad.

Ni bilo več slišati grmljavice topov. Gluho nebo in gluha zemlja. In v nočeh nikake bliskavice na obzorju. Tema. In čez dan sivina. Zima v decembru. Pusta, mrzla pokrajina. Vsa zemlja, ki se je na levo rahlo zgubana izgubljala v mrču, je bila pokrita s tenko plastjo suhega snega. Na desni robovi velikih gozdov ko črne stene. Polja, kolo-vozi, topoli. Tu pa tam je vse izginilo. Nebo in zemlja, nič drugega.

Nebo je bilo oblačno od obzorja do obzorja. Bilo je premrzlo, da bi snežilo. Naletavale so le omraznice. Sapa se je vila pred obrazi ko dim, na brkih in na bradah so nastajale sklenke. Od severa je ledeno pihalo, dvigalo sneg in ga prenašalo v vrtincih. Ponekod so bila strnišča skoraj gola. Poti zasnežene.

Izmučene kompanije so stopale počasi druga za drugo. Pesem, ki jo je bilo slišati prve dni, je utihnila. Tudi smeha ni bilo več. Možje so za vsak nič lajali drug na drugega. Besni so se pošiljali k vragu. Zdaj pa zdaj pritišana kletev, ki je onemogla obvisela v zraku, kakor da je primrznila na sivo nebo. V skupinah samotnih dreves so se zibale vrane. Nihče se ni ozrl po njih.

Na čelu prve kompanije je jezdil major. Suhljat in rjav, zavrt v kožu, je bil podoben smešni mumiji. Kdaj pa kdaj se je z jeklenim obrazom ozrl po četah. Četudi nihče ni dvignil obraza, je vendar vsakdo čutil njegov pogled. Niso govorili o njem, prav kakor nikoli niso govorili o smrti. In če se je kdaj kateri spotaknil in padel na roke, je bilo slišati izbruh:

«Lahko ti je, hudič, ki se koračiš na mrhi!»

In še tedaj — kakor da kletev ni veljala majorju, ampak nečemu nevidnemu, ki jih je pritiskalo k tlom.

Brda, za katerimi so se širile globeli. Dolge ceste z jagnjedi ob straneh. V njih vrhovih grozeča pesem zime. Nova pobočja. Kdaj pa kdaj so stopale čete po grebenih holmov. Od daleč so bile videti ko črne, premikajoče se lise na sivem nebu.

Mučni, dolgi dnevi. Težke noči, ki so jih preživljali razdeljeni po hišah kake napol zapuščene vasi. Kuhinje so jih dohajale že pozno v noč, ko jih je večina že spala. Po siromašnih kočah ni bilo ničesar več, kar bi se dalo ukrasti. Redek

moški, skoraj sami starci. Ženske v raztrganih kožuhih, otroci s planimi pogledi.

Cetrti dan, peti dan. Šesti dan so prišli v pokrajino, ki se je narahlo dvigala proti severu. Zameti. Sled čet, ki so prejšnji dan gazile po tisti poti, je bil že zabrisan. Izmučeni ko vprežna živina so se vojaki pomikali dalje. Ves čas od jutra ni bilo slišati besede, ne kletve ne smeha, kakor da so jim še občutki zmrznili v prsih. Temu ali onemu se je kdaj pa kdaj poblisknilo le iz oči.

Proti večeru so se rešili na pobočje, s katerega je bil veter odnesel sneg. Tenka snežna plast se je držala le še strnišča. Proti severu se je dvigalo brdo, ki je nudilo zatišje. V daljavi, skoraj na obzorju, je med skupino premrlih dreves stala vas. Zaukazali so počitek. Major je zlezel s konja.

Vojaki so postavili piramide. Čepetaje na zmrzlih, bobnečih tleh, mahaje z rokami so se branili mraza. Obrazi so se zjasnili, besede so padale vse križem. Nekateri so kadili. Rahlo vzvalovana zemlja je ležala gola ko beraška dlan. Večina častnikov se je zgrnila okoli majorja, ki je z jahalno paličico kazal nekam na obzorje in jim neznano kaj dopovedoval.

Tedaj je nastal pri drugi kompaniji krik. Kaj se je zgodilo? Vojaki so stopali na prste, iztegali vratove. Nekateri so pristopili bliže.

Mlad poročnik s sivimi očmi je vpil nad svojim buršem, da je bil ves zaripel v obraz.

«Povej, kam si del moje cigarete! Ukradel si jih, ničprida!»

Burš je bil rdečelas fant s širokimi ličnimi kostmi in velikimi usti. Stal je v pozoru ko zmrzel curek vode, tope oči so se mu izbuljene upirale v poročnika. Bil je ves nepremičen, le čelo se mu je gubalo, kakor da z njim nekaj krčevito dopoveduje.

«Gospod poročnik, javljam pokorno, nisem jih ukradel. Še snoči sem jih imel, javljam pokorno...»

Pristopili so drugi častniki, zadnji je prišel major. Kaj se je zgodilo? Čemu tak hrup?

Mladi poročnik se je usločil in javil v kratkih besedah. Burš je ponovil svoje. Pri tem je bil dvignil desnico, kakor da hoče priseči, a se je z neko grozo zavedel tega početja, roka mu je zopet otrpnila ob hlačnem sivu.

Major je z mrzlim pogledom ošinil obraze vseh kompanij. Vojaki so stali ko drevesa ob potu, niso trenili niti z vekami.

«Druga kompanija naj nastopi», so se majorju komaj premaknile tenke ustnice. «Vsak mož naj odpre nahrbtnik. Preiščite jim tudi žepe! Ostali — pozor!»

Zmedene vrste so stale ko okamenele. Molk, da je bilo še dihanje slišati. Druga kompanija je nastopila za svojimi nahrbtniki in piramidami. Podčastniki so šli od moža do moža.

Cigarete so našli pri velikanu začrnelega obraza in mračnega pogleda. Potisnil jih je bil v vrečico s suhorjem. Petnajst jih je bilo. Tičale so v pisani, kovinasti škatli, še nedotaknjene. Mladi poročnik jih je spoznal za svoje. V zadovoljstvu se mu je zarežal obraz. Bile so njegove poslednje cigarete — Bog ve, kdaj pridejo nove... Toda ko je pogledal moža s smrtnim strahom v spremenjenih očeh, mu je zamrl smeh. Moro, to ime so mu bili vzdeli, je bil iz njegovega voda. Tri bitke sta bila prestala skoraj z ramenom ob ramenu. Redko je govoril, še klel je skozi stisnjene ustnice. Nekoč je bil ukradel prasička, to je bilo prišlo poročniku na uho, a se je naredil slepega. Vojna je vojna! Le to ga je včasih jezilo, kaj ta mož tako temno nekaj tuhta? Res da je imel doma ženo in otroke, a saj je tudi on imel mater... Če se mu je upirala vojna, saj se je tudi njemu.

«Za hudiča!» je zasigal. «Kaj pa vam je padlo v glavo!»

Moro je nemo, obupno skomignil z rameni. Nato je iznova nepremično stal in gledal. Saj sam ni vedel, kaj mu je bilo padlo v glavo. Kradel je, kakor so kradli tudi drugi. Če je dovoljeno celo ubijati... za hudiča! Zdelo se je, da hoče nekaj reči, a so mu ustnice le za trenutek zatrepetale, nato so mu iznova okamenele. Prvo prepadenje se je umaknilo onemoglemu sovraštvu, ki mu je pobilsknilo iz zenic.

«Odmor!»

Štiri kompanije so še vedno stale ko primrznjene k zemlji. Zdelo se je, da nihče ne sope, vseh oči so bile uprte v majorja. Bilo je znano, da se z njim ni šaliti. In da so njegove sodbe odvisne od trenutnega razpoloženja, od sivega dne ali od obilnega kosila.

Oprezujoče ko mačka se je približal tatu, obstal pred njim razkoračen, pojeklenel. Motril ga je. Pri tem so se mu veke rahlo sklopile. Čelo se mu je nabiralo v gube. Zdelo se je, da misli. In vendar ni mislil. V njem je bilo že vse odločeno. Kazno je bilo le, da čaka ugodnega trenutka, ko bodo njegove besede z večjim učinkom padle na ljudi.

«Vzemite mu bajonet», je zaukazal.

Moro se ni branil. Roke so mu obvisle ko mrtve ob telesu. Le jezen, uporen blesk zenic mu je bil vedno isti.

«Lopato naj vzame in izkoplje jamo!»

Jamo je rekel, ne grob. In vendar so ga vsi razumeli. Kakor da je smrt zamahnila s perotjo preko vseh glav, so se zganili. Pričakovali so nekaj podobnega, vsaj podmolklo, vendar jim je šlo do mozga. Bilo jim je, da bi bili najrajši vsi hkrati nekaj zavpili, a še vzdihniti niso mogli. Molk.

Major se je prestopil in z jahalno paličico zarisal črto v tenko plast snega. Nato se je iznova okrenil do obsojenca. In zdelo se je, da ga je šele tedaj jasno pogledal v obraz.

Vsi so razumeli, le tatu se ni zganila nobena poteza na obrazu. Kakor da je bila njegova misel strašno daleč od smrti. Povelje, naj vzame lopato, mu je bilo na videz ko odrešenje. Vajen, da je naglo izvrševal ukaze, se je na mestu upognil in

s tresočimi se rokami odvezoval jermene. Ko je zopet stal vzravnin in premeril obraze, ki so bili otrpli od groze, mu je resnica z muko proniknila v zavest. Tedaj ni bilo več jeze v njegovih očeh, a tudi ne sence upanja. Hotel se je premakniti, storiti karkoli, a so mu bili udje ko omrtveli.

«Mož naj izkoplje jamo!» je major ostro ponovil in se počasi oddalil.

Moro je gledal za njim, nato mu je čudno rezanje spačilo obraz. Hudiča! Moj Bog! Mrzel pot mu je oblił čelo.

«Ali nisi slišal!» ga je brkati narednik sunil v hrbet. «Lepo si si skuhal, sakramenska duša!»

Obsojenec se je ozrl s takim pogledom, da se ga je narednik zbal in se umaknil. Toda že mu je divji izraz utočil v nekem nedopovedljivem čuvstvu. Zganil se je in se prestopil ko pijan. Nov, blazen nasmeh, ki mu skoraj ves čas ni izginil z lic. Z bežnim pogledom je ošinil sivo nebo — ne tovarišev, ampak sivo nebo — nato se je z vzdihom spustil na kolena in kopal.

Zemlja je bila pri vrhu zmrzla, trda. Trudil se je z divjo silo, da mu je pot v curkih lil po obrazu. Z nadčloveškim naporom je odkrival grudo za grudo. Bilo je, kakor da mu je nekaj skrivnostno šepetalo na uho, da si s tem kupuje življenje. Obraz se mu ves čas ni zganil. Ni se ustavil ne koga pogledal, kakor da ni več od tega sveta in da z zavestno željo po nekem boljšem življenju rije v osrčje zemlje. Ali kakor da hoče zatreti predsmrtne občutke, ki so se mu iz korenin življenja dvigali v srce. Minuta za minuto...

V tisti polovici ure — morda je bila ura — so štiri kompanije duševno več prestale kakor on. Vojaki so bili pred groznim vtisom nepremični, niso čutili ne mraza ne utrujenosti ne lakote. Glave so jim klonile, kakor da jim je oblačno nebo z vso težo leglo na pleča. Jama je bila še plitka. Ali res še ne bo konca?

Major je kadil cigareto za cigareto. Ni se oziral po ljudeh, a je čutil poglede na sebi. Slutil je upor v vseh dušah, še med častniki. Vsaj med večino. Sam, sam — ni se smel ukloniti.

«Prekratka bo», je pristopil narednik.

Edine besede, ki so bile medtem izgovorjene. Sto in sto pogledov ga je oplazilo — kaj je tebi do tega? Pusti ga, zlodej klečeplaznil Moro se je le za trenutek ozrl. In kakor da se boji, da bi se ne zdramil iz odrevenelosti, je že v naslednjem hipu kopal dalje. In ni nehal, ni nehal, lezel je v zemljo, dokler ni opazil tik pred seboj majorjevih svetlih škornjev.

Dvignil je obraz. Možja sta se gledala nekaj trenutkov.

«Dosti! Zvežite mu roke!»

Da, res, bilo je kazno, da obtoženec do tistega trenutka ni prav vedel, da mu gre za življenje. Kakor da je vse skupaj le burka in so mu za šalo ukazali izkopati grob. Majorjev ukaz ga je bridko zdramil. Otrpli izraz obraza se mu je razdrobil, senca predsmrtne groze mu je šinila preko lic. Vrgel je lopato od sebe in planil iz groba, v katerem je stal do pasu. Bližina smrti je v trenutku skrčila razdaljo, ki jo je bila vojaška služba umetno položila med njega in med predstojnike. Ni stal v pozoru, ni javljal pokorno, pred njim ni stal major in on ni bil prostak. Vrgel se je na kolena. Nekaj zamolklega, nerazločnega mu je prihajalo iz grla, kar ni bilo podobno ne besedam ne joku.

To golčanje je leglo na vsa srca ko ogenj. Vsi brez izjeme so ga razumeli. Petnajst cigaret? Hudič? Umreti za petnajst cigaret? O, Mati božja! Da, umreti za tujega cesarja, to bi bilo še umljivo — a zaradi petnajstih cigaret? Hudič vendar — ali je Bog v nebesih? Taka smrt je bila zanje še stokrat bolj nezmisljena ko smrt na bojišču. Zaradi petnajstih cigaret, ki so jih zopet našli? Ali res nihče ne bo udaril? Zaradi petnajstih ... o vrag!

Major se je plaho umaknil človeku, ki je nerazložno, golčaje ko žival, moledoval za golo življenje.

«Zvežite mu roke!»

Preden so se utegnili približati, se je Moro oklenil majorjevih kolen. Zdelo se je, da ga bo prosil ko živega Boga. Nič tega. Ne besed ne grgranja. Zagrizel se mu je v nogo.

«Proč!» je zaklical major častnikom, ki so priskočili.

Potegnil je revolver in ga je nastavil obsojencu na sence. Od brega se je odbil kratek pok ... Moro se je stresnil, čez lice se mu je ulila kri. Zobje so popustili, nato roke, glava se mu je nagnila, telo se mu je počasi zgrudilo na zemljo. Obležal je ob robu groba.

Okamenela tišina.

Major se je ozrl po sebi, da bi se prepričal, če ga ni oškropila kri. Počasi stopaje je odšel na čelo bataljona, kjer ga je čakal konj.

Trije vojaki so vrgli mrliča v grob in so ga zagrebli. Zaman so se ozirali, da bi našli kos lesa in naredili križ.

«Kompanija, nastop!»

Vojaki so stali kakor ukopani. Izraz upornosti jim je bil izginil še iz oči, na njegovo mesto je legla pritajena groza.

«Kompanija, marš!»

Vrste so se premaknile. V globokem molku, ki ga je prekinjalo le škrtanje nog, so se pomikale proti vasi, nad katero je krožila jata vran. Veter je bil ponehal. Iz oblakov je začel naletavati sneg.

A. P. Čehov: Umotvor

Držeč pod pazduho nekaj v 223. številko «Borznega časnika» zavitega, je Saša Smirnov, edinec svoje matere, napravil kisel obraz in stopil v kabinet doktorja Košeljkova.

«O, mili mladenič!» ga je sprejel doktor. «No, kako se kaj imate? Kaj poveste dobrega?»

Saša je pomežiknil, pritisnil roko na srce in rekel z drgetajočim glasom:

«Mama vas pozdravlja, Ivan Nikolajevič, ukazala je, naj se vam zahvalim ... Edinec svoje matere sem, vi pa ste mi rešili življenje ... me ozdravili od nevarne bolezni, zdaj ne veva, kako naj se vam zahvaliva.»

«Je že dobro, mladenič!» ga je prekinil doktor, mu-zajoč se od zadovoljstva. «Napravil sem samo to, kar bi bil napravil vsak drug na mojem mestu.»

«Edinec svoje matere sem ... Revna človeka sva in vas ne moreva plačati za vaš trud, pa vas mati in jaz, materin edinec, ponižno prosiva, da sprejmete v znak najine hvaležnosti ... to stvar, ki ... Stvar je zelo draga, iz starega brona, redek umotvor.»

«Ni potrebno!» se je namrdnil doktor. «Čemu to?»

«Ne, prosim, ne odklonite», je nadaljeval Saša, razvijajoč zavojček. «Če odklonite, užalite mene in mater ... Stvar je zelo dobra, iz starega brona ... Moj papa je nakupoval stari bron in ga prodajal ljubiteljem ... Z materjo se zdaj ukvarjava z isto stvarjo ...»

Saša je razvil stvar in jo drgetajoč postavil na mizo. Bil je to nizek svečnik iz starega brona, umetniško delo. Predstavljal je skupino: na podstavku sta stala dva ženska lika v Evinem kostumu in v pozi, za čije opis mi nedostaje drznosti in tudi upodablajočega temperamenta. Lika sta se koketno smehljala in bilo je videti, da bi bila, ako bi jima ne bilo treba držati svečnika, skočila s podstavka in uprizorila v sobi tako orgijo, na kakršno, dragi čitatelj, je tudi misliti nespodobno.

Doktor je pogledal na darilo, se v zadregi popraskal za ušesom in se neodločno useknil.

«Da, stvar je zares lepa,» je izjecljal, «no ... kako bi se izrazil, saj razumete ... To ni več dekolte, vrag vedi, kaj je ...»

«Kako to?»

«Sama kača izkušnjavka bi si ne mogla hujšega izmisliti ... Če postavim na mizo takšno fantazmagorijo, okužim vse stanovanje!»

«Kako čudno gledate na umetnost, gospod doktor!» je užaljeno pripomnil Saša. «To je vendar umetnina, le pogledjte! Tu je toliko krasote in elegance, da napolnjuje dušo pobožno čuvstvo in vam stopajo v grlo solze. Kadar vidi človek takšno krasoto, pozabi vse pozemsko ... Le pogledjte, koliko razgibanosti je tu, koliko izraza!»

«Vse to dobro razumem, dragi moj,» ga je prekinil doktor, «a jaz sem družinski oče, pri meni letajo tod otroci, sem zahajajo dame.»

«Če gledate s stališča tolpe,» je rekel Saša, «se seveda ta veleumetniška stvar pokaže v drugačni luči ... Ali, gospod, povzpnite se nad tolpo, tembolj, ker s svojo odklonitvijo globoko užalite tako mene kakor mater. Jaz sem materin edinec ... vi ste mi rešili življenje ... Dajeva vam nama najdražjo stvar in ... in samo to mi je žal, da za ta svečnik nimava pendanta ...»

«Hvala, dragec, zelo hvaležen sem vam ... Pozdravite mater, a za Boga, presodite sami, tu pri meni letajo otroci, sem zahajajo dame ... Sicer pa pustiva to! Vam tega ne morem dopovedati.»

«Tudi ni treba nič dopovedovati,» se je razveselil Saša. «Ta svečnik postavite sem! Kakšna škoda, da nima pendants! Res škoda! Pa z Bogom, gospod doktor.»

Po Sašovem odhodu je doktor dolgo gledal na svečnik, se čehal za ušesom in premišljeval.

«Stvar je imenitna, to je gotovo,» je premišljeval, «in škoda bi jo bilo zavreči ... Pustiti jo v stanovanju

pa tudi ni mogoče... Hm... Kaj naj naredim? Komu bi jo podaril ali poklonil?»

Po dolgem razmišljanju se je spomnil svojega dobrega prijatelja, odvetnika Uhova, ki mu je bil dolžan za neko pravdo.

«Izvrstno», se je odločil doktor. «Njemu, prijatelju, je mučno sprejeti od mene denar in prav prikladno bo, če mu podarim to stvar. Naj mu odnesem tega zlomka! K sreči je samec in lahkomišel.»

Ne ugibajoč dalje, se je doktor oblekel, vzel svečnik in šel k Uhovu.

«Pozdravljen, prijatelj!» je rekel, ko je dobil odvetnika doma. «Prihajam... Prihajam sem, da se ti zahvalim za tvoj trud... Denarja nočeš vzeti, zato vzemi tole stvar... glej, prijatelj, to je nekaj posebno lepega!»

Ko je odvetnik stvar pogledal, se je silno razvnel.

«Glej, to je pa res nekaj posebnega!» se je zakrohotal. «Da si zlomki kaj takega izmislijo! Čudovito! Imenitno! Kje si pa to dobil?»

Ko je izlil svoje vznícenje, je odvetnik pogledal na vrata in rekel:

«Dragi, le odnesi zopet svoje darilo! Jaz ga ne sprejemem...»

«Zakaj ne?» se je prestrašil doktor.

«Zakaj ne? Sem k meni prihaja mati, klienti... pa tudi pred služinčadjo me je sram.»

«Ne, ne, ne... Ne smeš odkloniti», je zamahnil z roko doktor. «To je grdo od tebe! Stvar je umetnina... koliko razgibanosti... izraza... Še govoriti ne maram! Žališ me!»

«Ako bi bilo vsaj zamazano ali pa zakrito s figovim peresom...»

Doktor pa je še močnejše zamahnil z roko, odhitel iz Uhovljevega stanovanja in zadovoljen, da se je znal iznebiti darila, odšel domov.

Po njegovem odhodu si je odvetnik ogledal svečnik, ga z vseh strani s prsti otipal in si je, tako kakor

doktor, dolgo belil glavo z vprašanjem: kaj storiti z darilom?

«Stvar je prekrasna», je premišljal, «in škoda jo je zavreči, pri sebi imeti pa neprikladno. Najbolje bo, če jo komu podarim... Že vem, ta svetilnik odnesem drevi komiku Paškinu. Kanalja ima rad takšne reči...»

Kakor je rekel, tako je storil. Zvečer je bil odklonjeni svečnik poklonjen komiku Paškinu. Ves večer so si v komikovo garderobo prihajali moški ogledovat darilo; ves čas se je razlegal iz garderobe smeh, podoban konjskemu rezgetanju. Če je kaka igralka prišla k vratom in vprašala: «Ali lahko vstopim?» se je takoj oglasil komik s hripavim glasom:

«Ne, ne, dragica! Nisem oblečen!»

Po predstavi je komik skomignil z ramami, zamahnil z rokami in rekel:

«No, kam naj denem to grdobijo? Živim v privatnem stanovanju. K meni zahajajo igralke. To ni fotografija, ki bi jo mogel spraviti v miznico.»

«Gospod, prodajte jo!» mu je svetoval vlasuljar, ko je slačil komika. «Tu v predmestju živi starka, ki kupuje star bron... Pojdite in vprašajte po Smirnovi... Vsakdo jo pozna.»

Komik je poslušal... Čez kaka dva dni je doktor Košeljkov sedel doma v svojem kabinetu, si podpiral glavo s prstom in razmišljal o žolčnih kislinah. Nenadoma pa so se odprla vrata in v kabinet je priletel Saša Smirnov. Smehljal se je, žarel in vsa njegova postava je razodevala srečo. V rokah je držal nekaj v časnik zavitega.

«Gospod doktor!» je začel, loveč sapo. «Mislite si moje veselje! V vašo srečo nam je uspelo pridobiti pendant k vašemu svečniku... Mama je tako srečna... Materin edinec sem... vi ste mi rešili življenje...»

In Saša je, drgetajoč od čuvstva hvaležnosti, postavil pred doktorja svečnik. Doktor je odprl usta, že je hotel nekaj reči, pa ni rekel nič: ohromel mu je jezik.

Prevel I. T.

Bell Harn: Zlati zaklad

Z angleškim poslanikom, ki je prebival v prestolnici Peruja, in njegovim spremstvom sem šel nekoč na večdnevni izlet. Zaneslo nas je celo na bolivijsko mejo. Tu prebivajo med gorami Indijanci iz rodov Ajmera in Kičma, razen njih pa še ostanki drugih manjših rodov. Ko se je med njimi raznesla vest, da jih je obiskal angleški poslanik, so se poglavarji oblekli v slavnostna oblačila in se napotili k njemu.

Naši ljudje so se ukvarjali s postavljanjem šatorov, ko so zagledali v daljavi štiri Indijance v pisanih oblekah, s šopi perja na glavi. Naglo so se bližali na svojih divjih konjih. Vsak izmed njih je bil poglavar drugega plemena. Okoli vratov so imeli verižice iz pisanih školjk. Puške so jim visele ob sedlu, dolgi noži v lesenih nožnicah pa so jim mahali pri nogah. Ko so se nam približali, so skočili s konj in krenili brez obotavljanja k poslaniku. Pozdravili so ga z zamahom roke in eden izmed njih je začel v polomljeni španščini.

«Velemogočni beli mož, rodovi te časte s svojim zaupanjem!»

Angleški poslanik se je z zanimanjem obrnil k njim in jim rekel:

«Kdo ste?»

«Poglavarji Indijancev iz rodov Ajmera, Kičma in drugih!»

«In kaj vas je privedlo k meni?»

«Hoteli smo te prositi, da bi vzel pod svoje varstvo preganjani narod rdečkožcev.»

K sreči je bil med našimi služabniki eden, ki je dobro razumel indijansko narečje, da je lahko do besede natanko prevedel slednjo njihovo besedo. Poslanik je dejal Indijancem, naj sedejo, in ponudil vsakemu smotko, ki naj bi nadomestovala staroznano «pipo miru».

Potem je začel eden izmed Indijancev pripovedovati svoje pritožbe:

«Mogočni beli mož. Ta zemlja je bila nekoč last rdečih mož, ki so gospodarili po dolinah in planinah. Potem pa so prišli bledoličniki. Vojna usoda se jim je nasmehnila in število rdečih mož je čedalje bolj kopnelo. Počasi so izgubili zemljo svojih očetov in pregnani so bili z gora, dolin, gozdov in jezer. Zdaj morajo prebivati na ozemlju, kjer je paša slaba in so gore gole, pri tem pa morajo še vsako leto odračuniti vladi po žetvi štiri funte zlata. Nedavno pa smo čuli, da nas hočejo spet preseliti, in sicer na jug. Ničesar

drugega ne prosimo kakor to, da bi nas pustili tu, kjer smo, kajti tam piha mrzel veter in rod rdečkožcev bi odmrli od mraza.»

Angleški poslanik je prikimal, da je razumel njih prošnjo, in Indijancem obljubil, da se zanje zavzame.

Potem pa je vstal eden izmed indijanskih poglavarjev in izročil poslaniku iz bičevja spleteno košarico s temile besedami:

«Vzemi to košarico z vsem, kar je v njej, v spomin na nas!»

Poslanik je dvignil pokrov in opazil z največjim začudenjem, da je bila košarica do vrha polna tenkih ploščic iz čistega zlata. Zahvalil se je poglavarju za darilo in ga vprašal, kje je to zlato dobil.

Toda poglavar ni hotel odgovoriti na vprašanje. Potem je poslanik pomignil svojemu slugi, ki je prinesel veliko steklenico whiskyja in nalil nekaj kozarcev. Toda nihče izmed Indijancev ni hotel pokusiti niti kapljice. Eden izmed njih je rekel:

«Ognjena pijača je največji sovražnik rdečkožcev, ker jim razvezuje jezike.»

Potem se je globoko priklonil pred poslanikom in odjezdil s svojimi tovariši.

Ko so vsi odšli, smo si ploščice natančneje ogledali. Na njih smo opazili nekakšne vrezane znake. Začudeno smo se spogledali, ker smo dobro vedeli, da ni nikjer v bližini zlatih rudnikov. Šele ko smo se vrnili v prestolnico, nam je povedal eden izmed peruanskih uradnikov, kako je s tem zlatom.

«Zlata daleč naokoli nikjer ni. In vendar plačujejo plemena z obćudovanja vredno točnostjo vsako leto štiri funte zlata naši vladi. Kje ga pa dobe, še nismo mogli zvedeti. Najbrže poznajo nekateri izmed njih skrivališče te dragocene kovine, toda zaobljubiti so se morali, da tega nikomur ne povedo. Te drobne ploščice so že prastare. Najbrže so del Inkovega zaklada, katerega skrivnost poznajo Indijanci še dandanes. Koliko belcev je že izkušalo tajnost odkriti, vendar pa to še nikomur ni uspelo.

*

Ko so indijanski poglavarji obiskali angleškega poslanika, je bil v njegovi družbi tudi neki Strader, Čilenec, ki je bil po starših angleškega rodu. Ta možak se je še prav posebno zanimal za «zadevo z zlatom» in je neprestano govoril:

«Za to uganko se prav zanesljivo skriva tajnost, ki jo rdeči vrage nočejo odkriti belcem!»

Takrat njegovim besedam nismo pripisovali kaj dosti pomena. Šele takrat smo se jih spet spomnili, ko se je iznenada raznesla vest, da je Strader izginil. Njegovi sorodniki so ga iskali in tudi oblasti so se zgenila, tako da so naposled le zvedeli, kaj je bilo z njim. Strader, pustolovsko navdahnjen in po zlatu hlepeč človek, si je namreč vtepel v glavo, da mora odkriti indijansko skrivališče zlata. Sestavil je pravo ekspedicijo z živečem, konji, orožjem, vrvmi, krampji, dinamitom in lopatami, ne da bi bil komu odkril njen pravi namen. Šele ko so dobili njegove služabnike mrtve v neki gorski soteski, so se začeli zanj vsi zanimati.

Iskali so ga tam, kjer so dobili njegove slugе. Raztrgani kosí obleke, zlomljene ostrine nožev in prazni naboji so zgovorno pričali, da je moral tu divjati hud boj. Sledovi krvi so bili sicer že vsi obledeli, vendar pa so še dobro služili Foxu, policijskemu psu, ki ga je imela rešilna ekspedicija s seboj. Pametna žival je privedla ljudi najprej k ubitim služabnikom; potem

je begala dolgo sem in tja in odkrila naposled novo sled. Vodila je do skoraj navpične skale, ki je imela na sredi veliko razpoko. Fox se je postavil na zadnje noge in začel lajati proti njej. Ljudje so hitro pristavili lestev, prižgali karbidno svetiljko in stopili v dolgo jamo. Tu pa so zapazili nekaj strašnega.

Na močnem kolu je bilo privezano nekaj človeku podobnega. Posvetili so tja in zagledali pohabljen človeško razvalino. Jezik ji je bil iztrgan in roke odsekane.

Bil je Strader.

Pri nenadni svetlobi so zadrgetale njegove trepalnice. Bil je še živ.

Takoj so ga odvezali in mu izkazali prvo pomoč. Potem se je ekspedicija vrnila z njim nemudoma v mesto.

Prepeljali so ga v bolnico in zdravniki so ga toliko časa dramili, da se mu je vrnila zavest. Toda to je bilo skoraj brez pomena. Ker ni imel ne jezika ne rok, ni mogel ne govoriti ne kazati.

Na angleškem poslaništvu so imeli takrat izvrstnega detektiva, ki se je s Straderjem dobro poznal. Temu so naročili, naj pustolovca na kakršenkoli način izpraša.

Detektiv Jim Swanson je šel torej v bolnico in sedel k Straderjevi postelji, da mu je gledal v oči. Potem ga je začel zasliševati:

«Indijanci?»

Glava človeške razvaline je prikimala.

«Daleč odtod?»

Da.

«Ali ste iskali zlato?»

Spet pritrdilen odgovor.

«Ali ste ga dobili?»

Da.

«Dosti?»

Glava je dvakrat pokimala: da, da.

Swanson je nekaj časa premišljal. Potem je spet vprašal:

«Zlat rudnik?»

Strader je odkimal.

«Torej zaklad?» je vprašal detektiv.

Da.

«V votlini?» je pozvedoval Swanson.

Strader je odkimal.

Swanson je iznova pomislil.

«Pod zemljo zakopan?»

Glava se ni premaknila.

«Pod vodo?»

Strader je prikimal: da!

«Ali mislite, da je Inkov zaklad?»

Strader je odločno pritrdil z glavo. Swanson ga je hotel še dalje izpraševati, toda Strader je zaprl oči in zdravnik je ukazal, naj ga zdaj puste, da se odpočije. Detektiv pa je šel k poslaniku in mu povedal, kaj je zvedel.

«Kako je z njegovim zdravjem?» je vprašal poslanik.

«Zdravniki dvomijo, da bi mogel ostati.»

«Kako previdni so ti divjaki! Iztrgali so mu jezik in odsekali roke, da bi ne mogel nikomur povedati ali pokazati, kje je zlato, ako bi ga bil kdo slučajno našel v votlini. Morda se nam bo pa vendar posrečilo odkriti skrivnost...»

Žal je Strader zaradi pljučnice, ki ga je iznenada napadla, podlegel, preden je še mogel povedati, kje je odkril zaklade.

Tako se je skrivnost Inkovega zaklada iznova izmuznila iz rok belega človeka.

(B.R.)

Ivan Vuk: Ustvaritev ženske

(Po ustnem izročilu turkestanskih pastirjev.)

Ko je bog Jukari, kar pomeni toliko kakor »Vzvišeni«, ustvaril bitje nad bitji, še ni napočil večer šestega dne. Pogledal je vse svoje delo in zdelo se mu je, da še nekaj manjka.

Poklical je človeka, ki je bil narejen po njegovi podobi, in ga vprašal:

«Ali si zadovoljen?»

Človek je pogledal boga Jukari v oči in bog je videl, da ni zadovoljen sam s seboj.

«Zakaj nisi zadovoljen?» je vprašal človeka.

Človek pa je odgovoril:

«Kako naj bom zadovoljen? Rekel si, da sem bitje nad bitji. A poglej ptice pod nebom, živali na polju in zverine v gozdovih. So, ki ustvarjajo. Kaj sem pa jaz in kaj zmorem? Manjka mi nekaj, da bi bil v resnici bitje nad bitji. In zdi se mi, da je tisto »nekaj« cela polovica mojega »jaza«.

Bog Jukari je poslušal človeka in vprašal:

«Kaj pa naj bi bilo tista polovica, ki se ti zdi, da ti manjka?»

Človek ni vedel, kako bi razložil tisto, kar čuti. Naposled je rekel:

«Zakaj ne morem ustvarjati? Tvoja podoba sem, trdiš, a vendar nimam moči, da bi ustvarjal boljša in popolnejša bitja od sebe. Manjka mi del mojega »jaza«, s katerim bi bil celota.»

Bog Jukari je rekel:

«Pogodil si. V svoji zatopljenosti, da ustvarim iz snovi, ki sem jo še imel, kolikor mogoče popolno svojo podobo, sem pozabil na tisto.»

In ko je človek odšel, se je bog Jukari, kar pomeni toliko kakor »Vzvišeni«, globoko zamislil.

«Da», je rekel. «Človek, kakor sem ga naredil, mi je po zunanosti podoben. Ali enak mi še res ni. Na drugo polovico njegovega »jaza« sem pozabil. Ko sem delal moško polovico tistega »jaza«, sem porabil vse snovi, ki so mi po petih dneh ustvarjanja še ostale. Utrujen sem že bil, zakaj na šesti dan sem že mislil, da bo treba počivati. In tako sem pozabil misliti... Hm, kje naj vzamem sedaj snovi, da naredim še žensko polovico tistega »jaza«?»

Bog Jukari se je prijel za brado in in jo pogladil. Ali bog Jukari bi ne bil bog Jukari, kar je toliko kakor »Vzvišeni«, ko bi si ne vedel pomagati.»

Zavihal je rokave in vzel okrogolino lune; pridejal je vijuganje slaka, prožnost vrbe žalujke in drhtenje trave, vitkost trte, pogled srne in pesem čebel, izpremenljivost vetra in plahost zajca; pomešal je vse to z gizdavostjo pava in z mehkobo papiginih prsi, pridejal še trdoto diamanta, klepetavost štoklje in pretkanost kače.

In ko je iz vsega tega zmesil testo, ki je bilo prožno kakor iz pšenične moke, je rekel:

«Bodi ženska polovica že prej ustvarjenega »jaza«, ki mu še manjka, da bo tako bitje-človek popolno.»

In ko je to izrekel, se je zgodilo. Pred bogom Jukari je stala ženska. Bila je še lepša od prve moške polovice, zakaj ustvarjena je bila iz posebnih snovi. Bog Jukari jo je pogledal in si pogladil brado. Nato jo je vzel in jo peljal k prvi polovici ustvarjenega »jaza« in rekel:

«Glej, pripeljal sem ti tvoj drugi »jaz«, ki ti je še manjkal, da boš tako celota. Sedaj sta vidva cel človek, enaka meni.»

Človek je uprl svoje oči v svoj drugi »jaz«. Stal je ta »jaz« pred njim, mikaven kakor lunin svit, privlačen kakor srna, nežen kakor vijuganje slaka, prožen kakor vrbe žalujke in lep kakor pav, kadar razprostre svoj rep.

In obradoval se je človek tega svojega drugega »jaza«.

«Hvala ti, Jukari, bog, za to mojo izpopolnitev», je rekel in se oklenil svojega drugega »jaza«.

In nastal je večer šestega dne in bog Jukari je rekel:

«Dopolnjeno je. Sedmi dan bom počival!»

Ali glej, ni še minil teden, ko je prišla prva polovica človeškega »jaza« k bogu Jukari in mu rekla:

«Gospod, druga polovica, tisti drugi »jaz«, ki si mi ga dal, ni tak kakor jaz... V nadlego mi je. Neprestano klepeta in mi ne pusti, da bi se poglobil v misli. Vedno je okrog mene, kakor bi brenčala čebela, vsak trenotek je drugačne volje in nič stalnega ni na tem drugem »jazu«. Če sem utrujen in bi rad položil svojo glavo v njegovo naročje, se odmika kakor plah zajec; a če ta svoj drugi »jaz« česa poprosim, je trd kakor diamant. In odločil sem se, da svoj drugi »jaz« vrnem. Rajši nisem tebi enak, rajši nisem popoln in se odrečem moči ustvarjanja, kakor da bi trpel pri tisti drugi polovici svojega »jaza«.

Bog Jukari, kar je toliko kakor »Vzvišeni«, je pazljivo poslušal človeka. Da, če je tako, naj ženska ne bo združena z moškim, če je taka njegova volja in če se odreka moči ustvarjanja.

In bog Jukari je vzel drugo polovico človekovega »jaza« nazaj.

Ali glej, ni še minil teden, je človek zopet poiskal boga Jukari in rekel:

«Bodi kakorkoli, gospod, ali brez svojega drugega »jaza« ne morem živeti. Življenje je nezanimivo, prazno. Vedno mi je v spominu moj drugi »jaz«, ona, ki je tako dražestna, mila, vesela, sladka, mehka, cvetoča, da mi je slajšala življenje in ga sončila. Pogled njenih oči je bil kakor sončni smeh, njena beseda kakor godba. Prožnost njenega telesa pa, kakor da se vijuga slak okrog mene in me boža... Zato prosim, o bog Jukari, vrni mi zopet moj drugi, ženski »jaz«.

In bog Jukari je pazljivo poslušal človeka in rekel:

«Glej, človek hrepeni po svojem drugem »jazu«, po svoji ženski polovici, da je tako popoln. Naredil sem to polovico zanj, ker ni bil zadovoljen, zato naj jo ima.»

In dal je človeku zopet žensko, njegov drugi »jaz«...

Ali glej, niso še minili trije dnevi, pa se je človek zopet pojavil pred bogom Jukari in mu govoril:

«O, bog Jukari, sedaj mi je pa vse obrazloženo. Ženska, ki si mi jo dal, mi hoče gospodovati. Vsak moj korak pregleda, vsako mojo misel popravlja. Kaj sem postal, o bog Jukari? Nekak izvrševalec njenih želj, vzela mi je mojo voljo... Zato, o bog Jukari, vzemi jo, daj jo komu drugemu. Ne bom te več prosil zanjo!»

Bog Jukari je človeka pazljivo poslušal. Ko je nehaval govoriti, se je razsrdil. Zagrmel je, da so se potresla nebesa:

«Izgubi se! Kaj sem morda vzel tako slabe ostanke raznih stvari, ko sem te ustvarjal, da nisi nikdar zadovoljen? Z žensko, ki je tvoj drugi »jaz«, ki je tvoja druga polovica, ki si jo sam hotel, se moraš znati spo-

razumeti. Moraš izhajati z njo, če hočeš, da boš poln... To so moje besede!»

Človek je boječe dejal:

«Ne morem izhajati z njo!»

Ali bog Jukari je dodal:

«Še manj pa lahko živiš brez nje. Zakaj ona je tvoja izpopolnitev.»

Ko je to izrekel, se je bog Jukari obrnil in odšel.

Človek pa je obstal in se vprašal:

«Kaj sedaj?»

Njegov drugi 'jaz', njegova izpopolnitev, ženska, pa se mu je približala in ga pogledala kakor srnica in se mu nasmehnila kakor rožica.

In glej, zgodilo se je, kakor se dogaja neprestano še dandanes.

Prijel je človek žensko, jo objel in v mislih mu je govorilo:

«Z njo ne morem živeti in vendar — bi brez nje umrl. Zato bodi moja, izpopolnjujva se!»

In tako se dogaja vse do današnjega dne.

Prepovejte bikoborbe!

Pikadorji prihajajo v areno.

V resnici najbrže še niste gledali bikoborb, pač pa v kinu. Zlasti Američani jih kaj radi kažejo v takih filmih, ki so namenjeni predvsem zabavi, ne pa umetniškemu uživanju.

Tam ste videli ogromno množico, ki z razdraženimi živci opazuje borbo med človekom in podivjano živaljo. Vse je razburjeno, skoraj dihati se ne upa. Potem pride trenutek, v katerem pravijo v Španiji, ki je domovina bikoborb, da je veličasten. Borilec zada biku smrtni udarec. Ranjena žival zarjove in se zgrudi. Gledalci pa zakriče, in sami ne veste, ali naj pomeni ta krik grozo ali navdušenje.

Ne bomo trdili, da so taki boji za bikoborca igrača. Nasprotno. Človek je v tej borbi v prav tolikšni nevarnosti kakor žival. Dostikrat se je že zgodilo, da je zgrešil sunek z bodalom bikovo najobčutljivejše mesto, in potem je bil on tisti, ki je izšel iz boja kot premaganec. Saj se bik prav tako lahko zakadi v človeka kakor človek vanj, in kakšen mora biti potem konec, si lahko mislite.

Da imamo dve vrsti borilcev pri bikoborbah, to že najbrže veste. Torero je tisti, ki mora z rdečo zastavico razdražiti bika do besnosti. Biti mora zelo gibčen, da vselej ob pravem času odskoči, kadar se bik zažene proti njemu. Ko je bik dovolj razdražen, pa pride na bojišče, v areno, pravi bikoborec, pikador, ki zajezi konja in mora bika zabosti.

Bik zasadi konju rogove v trebuh in dobi smrtni sunek.

Pikadorski poklic je še dosti nevarnejši kakor torerski. Torero je navezan samo na svojo gibčnost in živce, pikador pa mora paziti tudi na svojega konja in ga prav voditi. Vendar pa te nevarnosti ne smemo precenjevati. Zakaj, to boste takoj videli. Skoraj vselej se zgodi, da se bik v odločilnem trenutku, preden ga zadene bodalo, zakadi v konja in mu z rogovi raztrga trebuh. To pa pikador samo čaka. Konj, ki ga jezdi, je zelo pohleven. Navadno vzame za take boje staro kljuse, ki komaj še hodi. Trdo mu nategne vajeti in ga zbada z ostrogami, da zdirja žival naravnost proti biku. Če je bik dovolj razdražen, se požene proti njemu in sam napade. Pikador se nekaj časa samo igra z njim. Draži ga in utruja. Zmeraj pa se v poslednjem trenutku hitro umakne, čeprav bi že takrat lahko bika zabodel. Skoraj

vselej se zgodi, da bik pri tem konja nekajkrat oplazi z rogovi, dostikrat pa mu z njimi tudi razpara trebuh. Ko konj pade, neha bik napadati. Nevarno ranjenega konja, ki mu vise čreva iz trebuha, za silo zvežejo z vrvmi in ga odvedejo iz arene. V tem trenutku pa se prikaže pri vhodu pikador na drugem konju. Igra se ponovi. To traja tako dolgo, dokler ne dobi bik smrtnega sunka. Časih nabode močan bik pet ali pa še več konj.

Vzlic temu, da je ta borba neusmiljeno trpinčenje živali, kjer vidimo prizore, ko se morajo ljudem ježiti lasje, kjer vidimo, ko se zapleta konj v lastna čreva, jo gledajo ogromne množice in se ob njej naslanjajo. Ali ni to zločin? Ali ni že skrajni čas, da bi to prepovedali?

Laszlo Lakatos:

Iz dnevnika milijarderja

Tat ni tisti, ki ukrade, ampak tisti, ki ga zapro.

Sreča je vse, kar mi koristi. Prava sreča pa je vse, kar mi koristi, drugim pa škoduje.

Nesebičnost je vse, kar pozneje obžalujemo. Dobro delo pa vse, česar se že naprej kesamo.

Človek ne je samo zato, da je sit, ampak tudi zato, da drugim nič ne ostane.

Moč je vse, s čimer lahko drugim škoduješ.

Pameten mož črta besedo »dovolj« iz svojega besednega zaklada.

Ne napravi nikoli nič slabega brez haska. Zmeraj samo toliko, kolikor ti koristi.

Vsakemu zdravniku je življenje sveto. Namreč njegovo lastno.

Moj najljubši pesnik je Heine, ki pravi: »Prosjačič naj gredo, če so lačni.«

Dober človek sem, ker bi bil lahko še slabši.

Kdor je revnejši od mene, je osel, kdor je bogatejši, je tat.

Tepec služi denar, da ga lahko razmetava. Pametnik izdaja denar, da s tem zasluži.

Eden dela, da bi jedel; drugi, da bi se oblačil; tretji, da bi se učil; četrti, da bi ljubil. Jaz ne delam. Nimam za to časa. Druge moram pustiti, da delajo zame.

Bedo je treba brezpogojno lajšati. Toda tudi povzročiti. Kajti kako bi mogli popoldne bedo lajšati, če je nismo dopoldne povzročili? Resnično dober človek bo poskrbel zato, da bo dovolj nesrečnih, ki jih bo potem lahko rešil.

Lepo je samo tisto, kar je neprepeljivo. Ljudje pa niso lepi.

Kar je moje, sem drugim ukradel. Kar pa ni moje, so mi drugi ukradli.

Balzac je napisal sto knjig. Torej je vse življenje lenaril.

Moje je to, kar sem drugim vzel. Moje je to, česar mi ne morejo vzeti, moje je to, česar ljudje še ne poznajo.

Kdor piše knjige, krade čas tistim, ki bodo knjige brali.

Če koga kaj naučiš, mu daš svoje lastno orožje v roko.

Ne boj se lažnivca. Nič ni nevaren, ker več pri vsaki besedi, da laže. Boj pa se poštenjaka. Pri njem ne veš, kdaj laže.

Moč ženskih prsi

V srbskih narodnih pesmih naletimo večkrat na dramatične prizore, ko se mati ali ženska sploh, kadar koga kaj nujno prosi ali roti, zateče k zadnjemu argumentu: razgali si prsi. Če vidi, da vse besede in solze nič ne zaležejo, zagrabi za prsi in jih pokaže, s čimer hoče dati svoji prošnji najmočnejšega izraza.

Na primer:

»Kad sasuša majka lakrdiju,
izvadila obadvije dojke,
pa Jovanu sinu govorila.«

Ali pa:

»...vadi majka svojo bjelu dojku,
pa zaklinje svojom bjelom dojkom.«

Ta navada je bila tudi pri starih Grkih in Rimljanih in je še dandanes kolikor toliko ohranjena. To si je razlagati tako, da imajo prsi tako kakor spolovila mistično, demonsko, nadnaravno moč. Tako vsaj mislijo ti primitivni ljudje. Če se torej ženska zaroti pri svojih prsah ali če jih razgali, upa, da doseže svoj namen.

Morda dejstvuje tudi tu psihološki moment: mati ali ženska sploh je pripravljena, da pretrpi tudi sramoto (ona vsaj misli, da je to sramota), samo da bi ji bila prošnja uslišana.

Pregovori

Ljudi ne smemo soditi po tem, kar govore, ampak po tem, kar zamolče.

*

Komur ni delo prijatelj, temu je sovražnik.

*

Dober sosed doma je lahko več vreden kakor pa bogat stric v Ameriki.

*

Noben vladar ne more dandanašnji neomejeno vladati — niti kraljica Moda.

*

Pri marsikateri zaljubljeni dvojici je težko dognati, ali nastane dolgčas iz ljubezni ali ljubezen iz dolgega časa.

*

Vsaka ženska rada sliši laskanje. Moški tudi; on ga celo verjame.

*

Najpametnejši mož je za najbolj neumno žensko še vedno — preneumen.

*

Ljubezen, ki se poraja v zakonu, je veliko bolj trdna podlaga za življenje kakor pa zakon, ki nastane iz ljubezni.

Boj za samico

Pripravljanje za napad.

Rogač ali klešman je pri nas precej pogost hrošč. Posebno srečo pa moramo imeti, da vidimo borbo med njimi ob času, ko se pari. Takrat se obdelujejo s svojimi škarjami, ki so podobne jelenjim rogljem, da je strah in groza. In vse samo zaradi samice, ki je sicer prav neznatno bitje. Ker je med rogači dosti več samcev kakor samic, si lahko pribore ženico samo najmočnejši izmed njih. V toplih julijskih dneh se začne ti boji.

Kadar opazi bojeviti hrošč z jelenjimi roglji, da se mu bliža tekmeč, mu gre takoj nasproti, čeprav je morda prej mirno počival ali pa gldal lubje. Raztegne svoje škarje in leze proti njemu, dokler ne pride tako blizu, da se s konci škarij dotikata. Potem se pa poženeta drug za drugega in se s škarjami obdelujeta tako srdito, da se čuje, kako jima pokajo in škripljejo sklepi. Če se bojujeta na drevesu, se pogosto zgodi, da iznenada zagrabi eden izmed njiju na

sprotnika za klešče, ga dvigne kvišku in zažene v globino. Toda ta padec premagancu prav nič ne škoduje, ker ga njegov trdi oklep varuje, da se ne polomi. In ker se mu ni nič zgodilo, spleza iznova na drevo, in boj se začne s podvojeno srditostjo spet od začetka. Ta dvoboj dveh tekmecev za samico utegne trajati zelo dolgo, dokler eden izmed njiju ne zapusti bojišča in se ne reši z urnim begom. Toda če je konec tak, moramo reči, da je bil premaganec še srečen, kajti navadno se dogaja, da obleži ves razmrevarjen na mestu. Zmagovalec se mora potem boriti s z drugimi samci za ženico, dokler naposled ne premaga vseh ali pa ne onemore. Dostikrat srečamo starega rogača, ki je ves pokrit z ranami in brazgotinami. Dobil jih je pri takem krvavem snubljenju.

Da je samica v bližini, začutijo samci na veliko daljavo. Če postavimo samico na drevo, bomo v kratkem času opazili, kako bo začelo letati okoli nje večje število samcev. Spustili se bodo na veje v njeni bližini. Potem pa se bo med njimi začel boj, ki bo trajal cele ure. Če hočemo torej videti take boje, moramo samo ujeti samico in jo postaviti tako, da nam ne bo mogla odleteti.

Potrpežljiv opazovalec bo videl marsikaj zanimivega. Če bo imel prav posebno srečo, bo lahko pričal prave vojne med stotinami samcev. Na stotine bo rogačev, ki se bodo med seboj klali, samice pa bodo mirno čepele na veji in hladnokrvno opazovale to borbo. Saj smo že povedali, da je samica dosti manj kakor samcev. Na deset samcev dobimo komaj dve ali tri. Ko je boj končan in so se

premaganci umaknili, prilete zmagovalci na veje k samicam. Tedaj se začne snubljenje. Dostikrat se zgodi, da se eden ali več beguncev premisli in vrne na bojišče; tedaj se začne borba iznova. Šele tedaj, ko je samcev

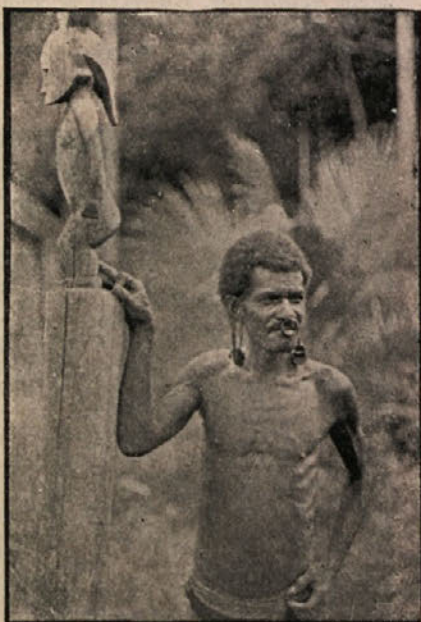

Slabotnejši zbeži.

in samic enako število, nastane nekakšno premirje. Tedaj odleti najprej najstarejši in najmočnejši rogač s svojo samico v gozd, za njim pa vsi drugi. Zanimivo je, da ostane časih tudi samica brez moža, toda zaradi tega ne obupa. Saj se vselej zgodi, da se po odhodu zmagovalcev prikrade iz teme kateri izmed premagancev, in ker ni nikjer nobenega nasprotnika, pride naposled tudi on do svoje ženice.

Trenutek, ko vrže močnejši slabšega na tla.

Polinezijski umetnik s kipom boga.

Če se peljete s Filipinov ali pa z Bornea proti jugu v Avstralijo, boste srečali na poti celo kopico majhnih otokov. To je Polinezija, svet, ki ni v ničemer podoben našemu. Otočki so porasli z gozdovi, tu in tam opazite majhne, stisnjene naselbine. Zazdi se vam, da je to svet, ki je pravkar zrasel iz neizmernega morja, kakor bi hotel pokazati s svojo preprostostjo, da na svetu ni vse tako lepo in z rožicami postlano, kakor se vidi po evropskih salonih in dvorinah.

Polinezija je postala v zadnjem času predmet pozornosti mnogih znanstvenih ekspedicij in povsod gibčnega kapitala, toda prebivalci tega najbolj od rok ležečega dela sveta niso ne od ekspedicij ne od kapitala občutili tistega blagoslova, ki jim ga misijonarji že dolga leta obetajo. Mnogi izmed njih so se celo odrekli svojih bogov,

svojih navad, svoje nagote in svoje svobode, ki jim je ni prej nihče kratil — toda nič se ni izboljšalo. Nasprotno — še poslabšalo se je: življenje se je le toliko izpremenilo, kolikor se širi moč «civilizatorjev» in kolikor se več njihovo število po Avstraliji in po Polineziji.

Tako lahko vidimo na primer še dandanes, kako si ženske z nekakšnimi iglami prebadajo roke, da potem namažejo s svojo krvjo hčere po obrazu in po prsih, ko odhajajo na ples. In potem lahko vidite te žene, kako s krvavimi rokami ploskajo in bijejo takt plesalcem in plesalkam. Vonj in barva krvi delujeta nanje tako mamljivo, da se časih dogodi tole: fantje v nepremagljivi strasti zgrabijo dekleta, jih začno gristi in ližejo z njih kri.

Pri plemenu Maramungov imajo posebne pogrebne običaje, ki so menda najstrašnejši na svetu. Ko tam kdo umre, ga domačini zavijejo v bičje in ga polože na posteljo iz vej, ki so jo napravili na kakem drevesu. Tu leži mrlič deset dni ali še več, dokler ne začne razpadati. Strašen smrad se širi po vsej okolici, in to je domačinom najboljši dokaz, da je človek zares mrtev in da plava njegov duh nad njimi. Lahko si mislite, kako blagodejno deluje to na njihovo zdravje.

Pri nekaterih rodovih so ženske nenavadno bojovite. Pri nas se razvije prepir med ženskami v psovanje, v Polineziji pa je drugače. Tam se dve sovražnici domenita za dvoboj s palico. Spoprimeta se tako, da udari

Ženski dvoboj v Avstraliji.

Prizor z otoka Bornea.

najprej ena svojo nasprotnico trikrat z debelo gorjačo, potem pa druga njo. Tista, ki prej obleži brez zavesti, je premagana.

Čudno je, kako zelo je pri tamkajšnjih rodovih priljubljeno trpinčenje samega sebe. Pri vdovah, ki žalujejo za svojimi možmi, je ukočenost navada, da presede cele mesece v majhni kolibi, daleč od drugih ljudi. V tem času se mažejo po hrbtu z žganim apnom, da kažejo javno svojo žalost. In ko mine doba žalovanja, so njihovi hrbti vsi razjedeni od žganega apna, kar je spet znak, da so dostojno žalovale za možem.

Fanatične verske navade so zlasti priljubljene pri ženskah. Tako opazimo na nekaterih otokih čudne ples s človeškimi lobanjami. Dekle, ki pleše v veselje svojim staršem, nosi lobanjo

Avstralka pleše z mrtvaško glavo, ki je zavita v travo.

v nekakšni torbi iz bičja in trave. Navadno je ta lobanja znak zmage nad sovražnikom iz sosednega plemena.

Ponekod na otokih, pa tudi v Avstraliji je stara navada, da mora imeti vsak mlad mož vsaj dve ženi. To je morda posledica njihove velike telesne moči, ki je nimajo nikjer priložnosti izrabiti. Zanimivo je, kako ti mladeniči snubijo dekleta.

Fant, ki začuti potrebo, da bi se oženil, gre v gozd in si tam napravi posteljo. Zvečer začne trobiti v velik rog. Razni pretrgani zvoki pomenijo besede oziroma pesem o njegovi moči in njegovi ljubezenski sposobnosti. Tam ob robu vasi pa se zberejo dekleta, ki so godna za možitev in mečejo kocko, da izberejo izmed sebe tisto, ki pojde prva v gozd. Naposled izbranka odide in tam se odigra divji ljubezenski prizor. Če je dekle mladeniču všeč, ostane v gozdu vso noč, zjutraj pa pride za njo vsa vas s poganskim duhovnikom, ki zvezo blagoslovi. Dostikrat pa se zgodi, da se dekle že čez pol ure vrne, in takrat je treba iznova kockati. Časih se primeri, da fant, ki se je odločil

za ženitev, sprejme in potem pošlje nazaj po deset deklet, toda one zato ne obupajo, ampak odidejo na drugi konec vasi, kjer se oglašja drug fant, in gredo za klicem njegovega roga v gozd. Nekateri store to po večkrat v eni noči ali celo več noči po vrsti, dokler traja čas, ki je določen za ženitve. Zato srečamo po tamkajšnjih vaseh kaj pogosto dekleta upadlih lic od »ljubezni«. Tako se tudi marsikateri primeri, da postane mati, preden si dobi moža. Tedaj je prekleto in mora vse življenje delati tlako svojim staršem.

Tako je po teh otokih brez števila nenavadnih šeg. Mladeniči, ki so lepo razviti in krepki, ubijajo svoje moči. Sami si zadajajo rane, režejo se, tetovirajo, igrajo z nevarnimi noži in puščicami, trpinčijo se, a vendar so močni. Toda ne za dolgo, ker jih kaj kmalu pobere smrt.

To mučenje samega sebe je pri preprostih narodih vseh celin v navadi. Dostikrat ga celo združujejo s svojim verskim kultom. Vse, od preprostega tetoviranja in drugih divjaških »modnih« posebnosti pa do verskih obredov, kjer nastopajo borilci raznih plemen in se med seboj z noži pobijajo, dokler ne ostane živ le še en sam, uničuje te rodove. K temu pride še najboljše orožje evropskih civilizatorjev — alkohol, ki ga preprosti rodovi pijejo kakor vodo. Povsod se je na ta način začelo, tudi v Polineziji.

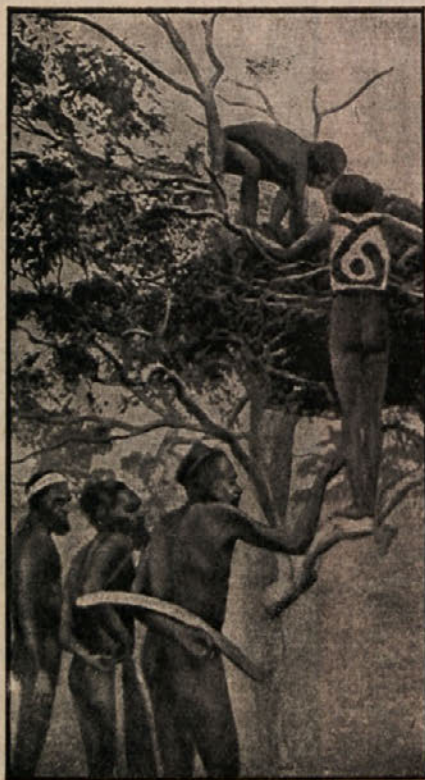
Tako bo propadel ta narod, kakor jih je že pred njim propadlo nesteto. Ne bo se mogel dolgo upirati naseljen-

Dva tipična avstralska mladeniča se pripravljata za ples.

Vdovi objokujeta svojega moža.

Pokop mrliča iz rodu Maramungov.

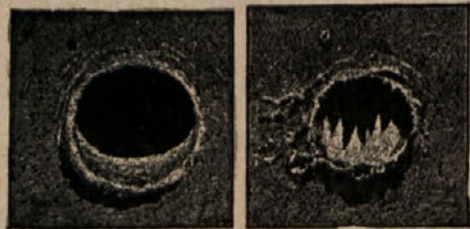
cem, ki mu čedalje bolj odjedajo zemljo — hranilko. Prav tako bo z njimi, kakor je bilo z ameriškimi Indijanci, ki jih je namestu nekdanjih milijonov le še nekat desetisočev. Slabši mora vselej podleči — tak je zakon prirode, ki mu nihče ne more ustaviti teka.

In medtem ko poteka tako življenje v Polineziji in v Avstraliji preprosto in vendar nenavadno, vozijo dan za dnem mimo otokov razkošni parniki, ki nosijo v svet civilizacijo...

EN DAN NA MESECU

Mesec je z zemljo sestavni del solčnega sistema. Z drugimi besedami: pred mnogimi milijoni leti je tvoril mesec z zemljo in drugimi planeti vred ogromno sonce. Od njega so se potem trgali v obliki razžarjene mase večji in manjši kosi, ki so postali samostojna nebesna telesa in dobili v milijonih let svojo sedanjo obliko in pot. Ta razlaga o nastanku planetov je najverjetnejša.

Mesec se suče okoli zemlje, zemlja pa se obenem z mesecem suče okoli solнца. Na ta način sta zemlja in mesec večna spremljevalca solнца.

Aristotelov in Platonov krog na mesecu. Po senci, ki pada proti sredini, si lahko mislimo, kako globoka morata biti.

Medtem ko o nastanku in razvoju zemlje lahko sklepamo marsikaj zanesljivega po arheoloških izkopinah in okameninah, ne vemo o mesecu skoraj nič nespornega. Res so zvezdoznanci v dolgih stoletjih proučili vse posebnosti, vse gibanje našega najbližjega soseda v vse-mirju, toda doslej nam še nihče ni mogel povedati, kakšen je mesec v resnici. Vse o njem je samo ugibanje, bolj ali manj verjetno. Zvezdoznanci ne morejo reči, ali so vse vijuge in pege, ki jih vidimo s pomočjo dobrih teleskopov na mesecu, ognjeniška žekna in reke žareče lave, ali pa že izobličene gore, jezera in morja. Če natanko pogledamo ta ali oni kos mesečevega zemljevida, nas bodo nekatere pokrajine spominjale na ognjeniške predele naše zemlje, druge pa spet na slike kraških tal, ki so jih posneli letalci iz velike višine. Ti zemljevidi

Prvi krajec meseca po sliki pariškega observatorija.

nam torej dajejo priložnost za najbolj fantastične, pa tudi za najbolj verjetne sklepe o ustroju in razvoju našega spremljevalca. Naše čitatelje bo najbrž dosti bolj zanimalo to, kaj so rekli o mesečevih pokrajinah zvezdoznanci, kakor pa to, kar mislijo pisatelji in nestrokovnjaki.

Zanimivo je, da so zvezdoznanci, začeni pri tistih, ki so živeli v prejšnjih stoletjih, pa do najnovejših, natanko proučili nad šestdeset pokrajin na mesecu. S pomočjo teh proučevalnih točk, zvezdoznanskih načrtov in slik je izdelala moderna astronomija cel atlant mesečevih pokrajin. Seveda to ne pomeni, da bi bili zvezdoznanci s tem tudi razložili pomen in nastanek vseh tistih črt in madežev na mesecu, ki jih vidimo skozi daljnogledne velikih zvezdarn, vendar pa je za nas zemljane pomembno že to, da smo določili na našem vse-mirskem sosedu razne globine, višine in svetlobne pojave, ki nam lahko služijo za razna tolmačenja in dognanja.

Med drugim je natanko določeno, da traja dan na mesecu 24 ur in 50 minut, da je torej nekoliko daljši

kakor na zemlji. Tudi mesec traja samo 28 dni. Zato ima mesec tudi drugačne letne čase kakor zemlja.

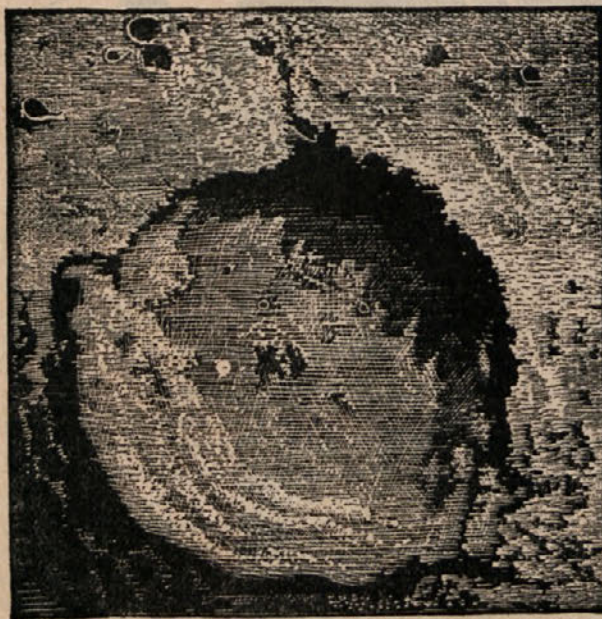
Mesec je drugače precej manjši od naše matere-zemlje. Njegova prostornina je komaj osemdesetinka zemlje.

Ljudje se pogosto izprašujejo, ali se naša zemlja sveti mesecu prav tako kakor mesec nam. Na to vprašanje lahko natanko odgovorimo. Tudi naša zemlja izžareva svojo svetlobo, toda mesečeva svetloba oziroma njen žarek je za četrtno občutljivejši, to se pravi močnejši od zemeljskega. Že samo ta okoliščina nam je dovolj, in če pomislimo še to, da je zemlja večja od meseca, nam mora biti jasno, da je mesec še v tisti razvojni dobi, ko vladajo še erupcije. Odkod bi imel drugače toliko svetlobe? Če sveti naša zemlja, ki je že izoblikovan, ohlajen planet, slabše mesecu kakor mesec nam, je to pač najboljši dokaz, da morajo biti na mesecu eruptivni predeli, ki bruhajo cele reke ognja in lave.

Malo prej smo rekli, da so zvezdoznanci s pomočjo proučevanja posameznih predelov na mesecu narisali že cel atlant raznih zemljevidov. Zdaj je treba še dognati, kaj so prav za prav posamezni predeli na teh zemljevidih. Tam imajo celo svoja posebna imena, ki so jim jih dali zvezdoznanci, ali pa se imenujejo kar po ljudeh, ki so jih odkrili in proučili. Tako imamo na mesecu Ptolomejev krog (žekno), pa tudi Hiparhovo, Aristarhovo, Platonovo, Aristotelovo, Kopernikovo, Galilejevo, Papijevo žekno in še mnogo drugih. Potem imamo razne gube, ki so dobile imena po zemeljskih gorovjih, in pokrajine, ki so dobile imena astronomov in morij na zemlji. Najsevernejša točka, ki so jo na mesecu odkrili, leži blizu tako imenovanega Avstralskega tečaja in se imenuje Masimis, najjužnejši v bližini Bornealskega tečaja pa pravijo Andimion. Severnovzhodno od tega kraja se vlečejo nenavadno zanimivi predeli Alp in

Če z mikrometrom izmerimo dolžino senc teh vrhov na mesecu, dobimo njihovo približno višino, ki pogosto presega 3000 metrov.

Kopernikov krog na mesecu, ki leži severno od Karpat-ske gube. (Fotografirano na observatoriju v Parizu.)

Kavkaz. Na južnih obronkih Kavkaza, v smeri proti Mrzlemu morju, naletimo na Aristotelov in Platonov krog (žekno). Po vseh znakih so ti krogi ostanki ugaslih vulkanov, ni pa izključeno, da so le nekakšne visoke planote. Še severneje od teh predelov se vleče Apeninska guba, ki ima ob vznožju Arhimedovo, Aristilovo in Antonikovo žekno.

Zapadneje proti Kopernikovemu krogu srečamo Karpat-sko verigo. Njen zapadni konec se spušča proti Velikemu morju, vzhodni pa se dotika Eratostenovega kroga. Bolj proti severnemu vzhodu leži Centralni zaliv, severno od njega pa je cela kopica žeken, ki nosijo imena slavnih zvezdoznancev. Eden izmed njih je tudi imenovan po svetovno znanem dalmatinskem učenjaku iz začetka novega veka Rugjerju Boškoviću.

Zanimivo je, da je okoli velikih vulkanskih krogov — tako jih imenujemo, ker so brez dvoma vulkanskega izvora — še brez števila manjših, ki so videti skozi teleskop kakor majhne drobtinice.

Razen teh krogov in gorovij pa dobimo na mesecu tudi prostrane ravnine. Zelo verjetno je, da so te pokrajine zalite z vodo, da so torej morja in jezera. Največje jezero je južno od Mrzlega morja. Docela na zapadu je majhno morje, ki ga je odkril slavní letalec v stratosfero Piccard. To morje je prav za prav le jezero v veliki dolini med nekdanjimi vulkani Proklom, Makrobom in Kleomedom. Če gremo še dalje po mesecu, odkrijemo še mnogo takih dolin in prelomov, ki so videti skozi teleskope kakor na umeten način delani prekopi. Da bi mogla bivati na mesecu živa bitja, je zelo neverjetno, ker pričajo vsi drugi izsledki s te zvezde, da življenje tam ni mogoče. Toda nekateri trdijo, da je le s sedanjimi daljnogledi nemogoče odkriti živalstvo in rastlinstvo, sploh življenja na mesecu, da pa to ne bi bilo tako nemogoče, če bi bile zvezdarske priprave popolnejše. Saj s sedanjimi teleskopi ne bi mogli opaziti na mesecu niti tako velikih kompleksov, kakor sta New York in Chicago.

IZ TEHNIČNEGA SVETA

Zažiganje iz daljave.

Iz Amsterdamu poročajo, da se je inženjerju van de Stegenu posrečilo zažgati s kratkimi brezžičnimi valovi neko skladišče smodnika na 12 km daleč.

Einsteinova teorija — zgrešena?

Profesor clevelandške univerze dr. Dayton C. Miller je imel v ameriški Akademiji znanosti predavanja, kjer je trdil, da so računi, na katerih je zgradil Einstein svojo teorijo o relativnosti, zgrešeni.

Einsteinova teorija sloni na poizkusih ameriških učenjakov Michelsona in Morleya, ki sta hotela dognati, kolikšno je absolutno gibanje zemlje. Merila sta hitrost z interferometrom, ki ga uporabljajo znanstveniki za raziskovanje svetlobne hitrosti v raznih smereh. Poizkusi z isto napravo pa so zdaj pokazali, da rezultati niso bili prav zanesljivi.

Miller je vzlic Einsteinovi teoriji nadaljeval svoje dolgoletne poizkuse. Leta 1925. in 1926. je postavil svoj interferometer na Mountu Wilsonu in napravil takrat nad 200.000 opazovanj. Na podlagi teh poizkusov je izračunal, da napravi zemlja in ves solnčni sistem v sekundi 120 milj. Lani je Miller svoja raziskovanja zaključil, pred tem pa je še proučil teorijo, ki pravi, da se solnčni sistem zavrti v sekundi s hitrostjo 12 milj na sekundo okoli Herkula, dočim drevi Rimska cesta s hitrostjo 120 milj v nasprotno smer. Učenjak pravi, da jamči za natančnost svojih računov.

Gramofonske plošče iz aluminija.

Zadnji čas so se pokazale v prometu nove gramofonske plošče iz aluminija, ki so le pol milimetra debele in tehtajo komaj pet dek, torej komaj četrtno prejšnje debelosti in teže. Delajo jih v Ameriki. Prevlčene so s tanko plastjo laka, kamor je vtisnjena produkcija. Igle za te plošče so lesene. Pravijo pa, da se ne bodo obnesle, ker zvane preveč kovinsko.

Sladkor iz lesa.

V Mannheimu so zgradili tvornico za izdelovanje sladkorja iz lesa. Ta nova industrija se bo brez dvoma kmalu razširila, ker nobene surovine ne moremo tako zelo izrabiti kakor les.

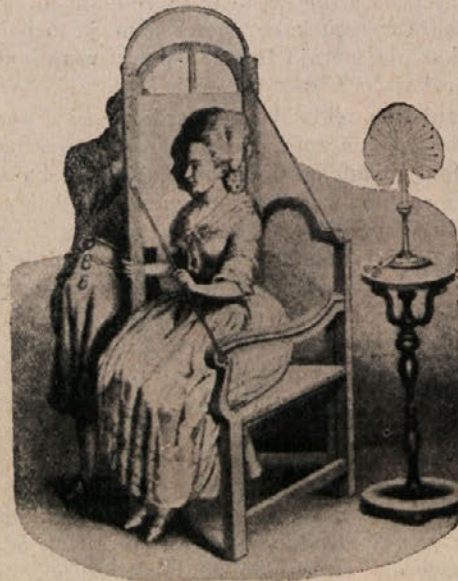
Uporabi se lahko vsaka vrsta lesa. Tudi odpadki so dobri. Izpremenimo ga v sladkor tako, da les drobno zmeljemo in posušimo. Potem ga namakamo v zelo koncentrirani solni kislini. Potrebne so še nekatere druge procedure, da se les izpremeni v lesni sladkor. Treba ga je še očistiti, da je uporaben za živinsko krmo, potem pa ga lahko predelamo v čisti grozdni sladkor, ki ga uporabimo v industriji živil, zlasti za izdelavo slaščic. Lesni sladkor je dober za izdelovanje špirita in kvasa. Ostanejo nam pa še razni postranski produkti med njimi, zlasti octova kislina in lignin. Lignin predelujejo potem v brikete za kurjavo.

Tobak brez nikotina.

V nemškem državnem zavodu za raziskovanje tobaka v Forchheimu na Badenskem so po dolgotrajnih poizkusih vzgojili tobakove rastline, ki so brez nikotina. Pravijo, da vzlic temu ostane aroma isti, ker baje ne izvira od nikotina, ampak od raznih eteričnih olj, ki so v tobakovi rastlini.

Kako so fotografirali v starih časih.

Dandanes že skoraj ni večjega kraja, ki bi ne imel svojega fotografa, po mestih pa ima že malone vsaka ulica svojega. Razen teh pa je še vse polno amaterjev po mestih in na kmetih, ki jim je fotografiranje v razvedrilo. Prej, ko še niso poznali fotografskega aparata, je bilo to čisto drugače. V tistih časih so sicer tudi fotografirali, ali te fotografije, če jim smemo tako reči, so bile vse drugačne, kakor so dandanašnje. Ustrezale so sicer natanko glavnim črtam obraza, imele pa niso nobenih podrobnosti. To pa tudi ni nič čudnega, če pomislimo, na kako preprost način so jih izdelovali. Brez vsakega aparata, brez plošč, brez kemikalij. Pa tudi za to je bilo treba nekaj spretnosti, dasi to ni bilo nič drugega kakor golo prenašanje človeške sence na platno.

Dama potrpežljivo pozira pred silhuetstovim platnom.

«Fotograf» izza tistih časov ni imel nobenega ateljeja, ampak je prišel v hišo, kamor so ga poklicali. S seboj je vzel svoje «instrumente», in sicer navaden svečnik s svečo, stojalo z razpetim platnom, svinčnik in črno barvo. Dama ali gospod, ki se je hotel dati «fotografirati», je sedel pred to stojalo, nakar je mojster prižgal svečo in jo postavil tako, da je padala senca glave in poprsja na platno. Ko je uravnal senco tako, da je utrezala značaju obraza, se je «fotograf» spravil na delo na drugi strani platna, na katerem se je lepo odražala silhueta obraza. Po senci na platnu je najprej potegnil črte, nakar je celo silhueto prebarval s črno ali tudi drugačno barvo. Seveda je moral fotografiranec dalje časa čisto mirno sedeti.

Silhueti gospoda in dame v medaljonu iz 17. stoletja.

Takšne «fotografije» so bile dolgo v modi in so edini dokumenti o posameznih osebah izza tedanjih časov. Obešali so jih na stene v salonih in nosili pomanjšane v medaljonih okoli vratu.

Slike s stotisočinko sekunde

Skodelica v trenutku, ko pade na tla.

Kadar hočemo reči, da se je nekaj nenavadno hitro zgodilo, pravimo, da se je zgodilo z bliskovo naglico ali pa trenutno. Toda malokdo ve, koliko časa traja prav za prav ta bliskova naglica. Pred kratkim se je posrečilo profesorju Edgertonu na vseučilišču v Cambridgeu dognati s pomočjo kinematografskih slik, da mora tra-

Razbijanje električne žarnice.

Pri tej sliki so uporabili osvetlitev $\frac{1}{50.000}$ sekunde. Tudi svetloba, ki je bila potrebna, je nekajkrat močnejša od solnčne svetlobe.

jati vsaka stvar, vsak gib, ki ga naše oko zazna, najmanj štiridesetinko sekunde. Tako torej naše oko ne more videti ničesar, kar se zgodi z večjo hitrostjo kakor s štiridesetinko sekunde.

Ta dokaz pa ni bil glavni namen njegovega raziskovanja. Mnogo važnejši so razni izsledki, ki jih je odkril s posebnim fotografskim aparatom, katerega je sam izumil in z njim fotografiral gibe, ki trajajo še manj kakor stotisočinko sekunde. Ta kratki čas pa daje docela drugačno sliko vsakega dogodka.

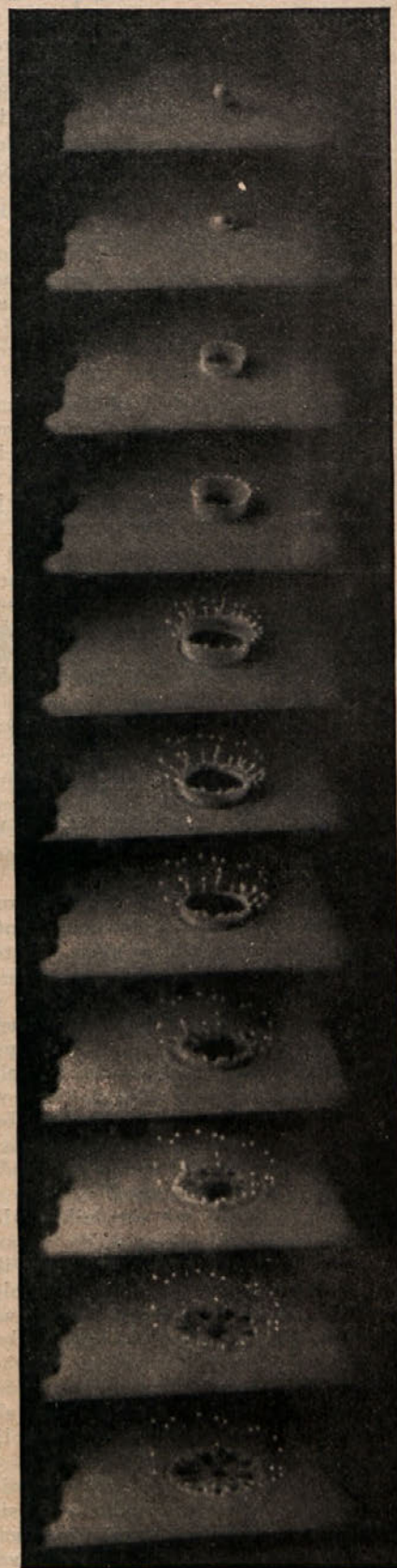
Takih slik doslej še niso poznali. Človeška čutila so prenerodna, da bi mogla dojeti vtiske takih kratkih razdobij, človeško oko ne more opaziti dogajanja, ki nam ga kaže taka slika. Zato se nam zde vse te slike neprirodne, čeprav so bolj prirodne kakor marsikaj, kar se nam zdi samo ob sebi umevno.

Aparat, ki ga je profesor Edgerton izumil v ta namen, nima nikakršne zaklopke. V njem se premika pred majhno odprtino ozek filmski trak in v normalnih razmerah lahko napravimo na njem 4200 slik na sekundo. Toda to še ni dovolj. Imeti je treba vir svetlobe, ki bo predmet fotografiranja dovolj močno osvetljeval. To je posebna žarnica, ki žari v njej živosrebrna para. Njena svetloba se zdi našim očem rumena, torej ne višnjevkasta, kakršno dajejo druge žarnice z navadno živosrebrno svetlobo.

Ta svetlobna iskra, ki traja komaj stotisočinko sekunde, nastane s pomočjo električnega toka, ki je s svetilko zvezan. Moč te svetlobe še ni natanko izmerjena in preračunana, toda po njenem učinku na fotografski plošči bi sklepali, da mora biti skoraj neizmerna in da mora znašati okoli dveh milijonov vatov.

Če bi slikali s takšnim aparatom n takšno svetlobo dogodke iz vsakdanjega življenja, bi dobili take fotografije, kakršne vidite v našem članku. Vsekakor nas bodo presenetile. Če slikamo na primer kapljico mleka, ko kane na stekleno ploščo, ki je tudi z mlekom polita, bomo dobili na filmu čudne slike vseh razvojnih faz, ki jih je doživela kapljica, preden je utonila v mleku na plošči. Vsega tega z golim očesom ne bomo mogli nikoli videti. Prav tako ne bomo mogli nikdar natanko z očmi dognati, kaj se godi s skodelico v trenutku, ko pade na tla in se razbije. To se namreč dogaja s tako hitrostjo, da vidimo skodelico takrat, ko leti na tla, v naslednjem trenutku pa samo še razbite drobce. Kako se razbija, to nam je bilo doslej uganka. Še manj vidimo to tedaj, ko razbijemo električno žarnico. To more videti edinole tak občutljiv in hiter aparat,

ki bo izkazal znanosti brez dvoma še dosti neprecenljivih zaslug.

Kapljica mleka pada na stekleno ploščo, ki je z mlekom polita. Ta prizor je filman s petstotinko sekunde.

Moji doživljaji na morskem dnu

Pisec tega poročila je slavní ameríski raziskovalec morskih globin in izumitelj tako imenovane «Williamsonove tube», s katero se mu je kot prvemu posrečilo napraviti na morskem dnu filmske posnetke.

O življenju na morskem dnu je javnost iz mojih filmov gotovo že marsikaj zvedela, vendar le malokdo lahko sluti, s kakšnimi nevarnostmi so zvezana dela v globini 40 do 60 čevljev. Zaradi tega bomo rajši v tem opisu sodoživljali moje današnje potovanje na morsko dno, pa vam hočem zato kar takoj povedati nekaj pomembnega iz svoje prakse in izkušenj. Pojdite torej z menoj pod morje.

Pravkar smo došli v bližino otokov Bahama. Globino smo z grezilom že izmerili. Speli smo dele gibljive kovinske tube, dokler ni dobila potrebne dolžine. Poslednjič še preizkusimo in pregledamo vse, potem pa spusti ladijsko moštvo težke vrvi v morje — in vse je pripravljeno za spuščanje v morje.

Mi splezamo lahko sami navzdol ali nas pa spuste v nekakšnem stolu, zakaj tuba je opremljena z zadnjimi tehničnimi pridobitvami. Spustiti se mislimo v globino do 40 čevljev. Vozilo, ki se je izpočetka precej gugalo, je mirno bolj in bolj, čim globlje se spuščamo. Končno smo v fotografičnem ateljeju na dnu tube, 25 metrov pod vodno gladino oziroma površino. Tu je prostora za več oseb. In zdaj bom odgrnil zastore.

Srečo imamo, zakaj naša tuba je pristala sredi starega ogrodka razbite ladje, od katere so ostale samo še «kosti». Če vam oči ne morejo prenašati blede luči iz globine, lahko napravim tudi električno luč. V tem trenutku ne vidimo nič posebno zanimivega, zato vam bom povedal nekaj doživljajev.

Nikdar ne pozabim, kako sta se srečala ogromen polip z osmimi lovkami in eden mojih potapljačev. Bilo je to v ogrodju druge stare ladje, in brez moči sem moral gledati, kako so zgrabile in objele moža sesalne lovke tega 30 čevljev dolgega morskega spaka. Prišel se je boj na življenje in smrt, ki je trajal več ko pol ure. Šele po tem času se je posrečilo potapljaču, da se je osvobodil z udarci s svojim potapljaškim mečem objema tega nestvara. Drugič zopet sem sedel ob temle velikem oknu in napeto opazoval boj dveh krvočernih kitov. Prizor me je tako prevzel, da niti pomislil nisem, kako slasten pogled sem s tem nudil tema dvema bestijama. Tako se je zgodilo, da je nenadoma hlapnilo grozno žrelo ene teh ostudnih živali, ki jo je od mene ločila samo krhka šipa, po moji glavi. K sreči je steklo vzdržalo udarec, in jaz sem se rešil brez vsake škode razen strahu. Odilej sem postal bolj previden.

Tam poleg one skalnate čeri plava pravkar taka orjaška riba. Razločno lahko vidim, kako hlasta za ribjo glavo, ki jo je naš drugopoltni kuhar vrgel od zgoraj iz kuhinje v vodo. Ima veliko ploščato glavo, oči pa ji stoji daleč proč ob strani. Te oči služijo kitu za nadziranje njegove okolice veliko bolje kakor periskop podmornice.

Sploh me pa tudi pogosto vprašajo, zakaj imam tak strah pred kiti, «saj vendar niso vsi nevarni človeku». Na taka in podobna vprašanja odgovorim lahko samo to, da jih smatram jaz vse za človeku nevarne in da ne zaupam nobenemu izmed njih. Iz dolgoletnih izkušenj prav dobro vem, da kiti, kadar so lačni, vse

pogoltnjejo in da so lačni kar naprej. Videl sem že tolikokrat, kako so kiti napadli ljudi, da me o pravilnosti naziranja, da vsi kiti niso človeku nevarni, nikakor ni mogoče prepričati.

Voda je čudovito bistra in prozorna; v daljavo 200 do 300 čevljev lahko vidimo vse popolnoma razločno. Počasi drsimo ob vsej dolžini preperelega ladijskega ogrodka. V morski globini se ne vidi nič tako brez življenja kakor razbita ladja. Kadar se zgoraj kadi iz dimnikov in kadar tulijo sirene, se ti zdi, da ladja živi, ali zdaj leži tu razbita na morskem dnu, negibna, ogrnjena v mrtvaške prte globine. Spet drsi drug kit mimo nas v največji bližini. Ta je resničen orjak. Njegova bližina se mi zdi tako preteča, da se mi je zdelo potrebno telefonirati navzgor: «Halo! Potegnite nas, prosim, 12 čevljev višje. Dobro tako. Pustite nas tu...» To tubo je namreč prav lahko upravljati, kajti vsa konstrukcija obstoji iz treh delov: iz vozila (ladje), ki plava na vodi, iz odstranljive delovne sobe in iz gibljive zvezne tube. Osnovna misel za to tubo izvira še od mojega očeta. Jaz sem jo samo izdelal in jo napravljal prikladno in uporabno za svojo nalogo — za podmorsko fotografiranje.

Naša razbita ladja leži že daleč za nami, in jaz uravnam naš atelier višje, kajti tu nam zija nasproti koničasta skalna čer. Videti je, kakor da valovi celo morje luči nad čerjo in nad peskovitim bregom ob njej. Vidi se tako, kakor da bi padal slap. Od vodne površine navzdol pa se leskečejo milijoni svetlobnih žarkov skozi jareče se kratke valove in delajo očarujoč svetlobni efekt. Zdaj smo plavali in viseli nad čerjo, pred nami leži panorama bele, koralam slične peščene prerije, ki se dviga in pada kakor valovi. Na morskem dnu so dolge plasti svižca (sipe), in to mi je dalo idejo za film. Na dnu morja naj bi ta svižec presenetil potapljača, ki bi bil v nevarnosti, da ga zasuje. Da bi napravil prizor kolikor mogoče naraven in prepričevalen, sem izbral prostor v pravi morski pustinji, čisto blizu neke čeri. Načrt za rešitev je bil edinstven. Ker reševalec ni smel za ponesrečencem v svižec, je bila njegova prva naloga, da vrže potapljačemu se najprej verigo in da ga potem potegne iz vode. Bila je to skrajno nevarna igra, ali s spretnimi ljudmi sem to že lahko tvegala. Končno je bilo vse pripravljeno. Sedel sem zadaj za okno, zgrabil svojo kamero — in občutil vso pretečo odgovornost za tuja življenja, ko se je začel vedno bolj se približujoči potapljalec pogrezati v glen in blato.

Ker smo imeli zelo malo oxyolitha (kemičen preparat, ki ga imajo potapljači vedno v potapljaški čeladi in ki je potreben za obnavljanje in čiščenje zraka), so bili potapljači prisiljeni uporabljati stare naboje in napolnitve — to pa je bil zelo nevaren eksperiment, kajti kakor hitro preide ura, ko se sme uporabljati plin, potem lahko — in navadno se tako tudi zgodi — stari nerabni plin, ki uha, v nekaj trenutkih upijani potapljača.

In slučaj je hotel, da sem postal jaz celo priča take tragedije. Ko je «reševalec» prav spretno vrgel potapljačemu se rešilno verigo, se je nenadoma usedel na tla, objel njegova kolena — in videlo se je, kakor da vesel gleda tovariša, ki ga je prišel reševati. Reveža je namreč upijal plin. In samo okoliščini, da so bili drugi potapljači in domači plavači v pripravljenosti,

Nalašč za brinetke . . .

Kako dolgo že čakajo brinetke na svoj Special-Shampoo! Zdaj imajo Brunetaflor, ki povzdigne lepoto kostanjevih las. Učinkuje naravno in edinstveno zaradi hequila, ki ga ima v sebi. Kostanjasta barva, temni ton sta s tem neverjetno poudarjena. Lasje dobe krasen blesk in čudovit lesk. Nenevadno lepo se kodrajo.

Zajamčeno brez
sode in kemičnih
barvil

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

BRUNETAFLOR

se je treba zahvaliti, da smo mogli rešiti potapljačega se kakor tudi njegovega upijanjenega tovariša. «Rešitelja» pa je bilo precej težje rešiti kakor žrtev svižca.

Večkrat se je zgodilo, da sem pri posnetkih na morskem dnu zapustil svoje opazovalno mesto ob oknu in sem preoblečen v potapljača posegel zunaj v dejanje, če kateri izmed potapljačev ni mogel v zadostni meri ustreči mojim navodilom.

Občutek, ki ga ima človek pod vodo v potapljaški obleki, je sličen snu. Dasi je obleka, ki jo nosiš, obtežena z morda več stoti svinca, se ti zdi, da si tako lahak kakor pero, in večkrat se ti je treba prijeti za kakšno ostro pečino, da se lahko upreš morskemu toku. Nekoč sem sedel v svojem atelieru ter upravljal in vodil prizor nekega filma. Zunaj v vodi se je prerival potapljač preko strmega krova neke razbite ladje v kabino. Vrata so se odprla in na tleh, v nekakšnem svetlobnem sijaju, je ležal človeški okostnjak, ki mu je tičal nož v hrbtu. Na koščeni roki je bil še vedno nenavadno oblikovan prstan. Višek tega komada je bila najdba okostnjaka in prstana. Ker je bila potrebna izrazita igra s kretnjami, sem se odločil, da bom igral prizor sam. Hitro sem oblekel staro potapljaško obleko, ki je ležala že dolgo nerabljena, zlezal navzdol in prevzel mesto potapljača, ki se je vrnil na ladjo.

Mrtvaško tišino okrog mene je motilo samo delo moje zračne črpalke. V neprikladni obleki sem padel na kolena in zagrabil za nož, ko se je priplazilo skozi ude okostnjaka kači slično telo zelene morske jegulje,

ki je vzbudilo v meni dremajoče sovraštvo do vseh vrst kač in njih sorodstva. Dvignil sem nož in se pripravil, da se približam telesu jegulje. Nenadoma pa sem začutil, da se plazi nekaj v notranjosti moje čelade. Lezlo je skozi moje lase, preko mojega čela in preko mojega levega očesa na moj nos. Zdaj sem videl, kaj je bilo — strupen škorpion, ki ga pri natikanju potapljaške čelade nisem bil opazil. Ali naj pritisknem svoj obraz na notranjost čelade in poizkusim ubiti ta pajkom slični stvor? Ali pa naj ga pustim, da se plazi dalje in me navsezadnje še piči? Kljub nevarnemu položaju sem se odločil, da ga ne ubijem. Navidezno miren sem doigral prizor do konca in imel sem srečo — škorpion me ni pičil.

«Halo! Ohlip v oblekil» Tako se glasi bojni znak od zgoraj. «Brez skrbi!» odgovorim. Pri tem oknu sem doživel že marsikateri napad. Slika, ki nima primere, se ti pokaže, če lahko gledaš ali pa celo moraš gledati ob neurju od spodaj navzgor na površino. Moč valov, ki zgoraj brizgajo, se zmanjša tu spodaj na nežno gunganje. Solnce sije še in srebrni dež žarkov in luči se blešči tu spodaj kakor ognjemet. Nenadoma pa zakrijejo potem temni oblaki solnce in na vodo pričnejo udarjati težke dežne kaplje. Kakor da bi kdo metal milijone svinčenih krogel v morje in bi te odskakovale spet nazaj. Stemnilo se je. Bliska se, in takoj zatem sledi oglušujoč ropot grmenja...

Med svojimi medenimi tedni sem bil tu spodaj prav tako presenečen od takšnega viharja. Pričelo se je kakor navaden ohlip, ki se je izpremenil v vrtnčast

vihar. Z ženo sem sedel prav tedaj v grmu podobni čeri, obdan od vseh vrst rib, in zasanjana sva se zatopila v čare najine okolice. Nič hudega nisva slutila, in ker znaki tam zgoraj niso bili enaki znakom, ki naznanjajo vrtimec, nam ni dala ladja nobenega znamenja. Nenadno, močno zaguganje sobe mi je pričalo, da se je zvalil na morsko dno težak val. Ribe so iskale zavetja v razpokah čeri. Potem se je valilo podolgoma in nesrečo oznanjujoče preko dna. Voda se je zelo vznemirila. Kiti so drsli v obupni naglici mimo, medtem ko so druge ribe, željno hlastajoč vodo, težko padale na tla. Zoprna, vražja riba z mladiči na hrbtu se je pognala mimo.

Medtem smo se dali potegniti navzgor in sprejeli so nas razburjeni glasovi naših drugopoltnih mornarjev. Barometer je padal kakor obseden. V največji naglici smo zapustili nevarne čeri in se upirali, dasi smo bili mokri do kosti in nezvesti, viharju, ki je nadaljeval svoje grozno delo in ki je prinesel marsikateri družini Floride in Zapadne Indije žalost.

Naš mali ohlip je med mojim pripovedovanjem popolnoma prešel. Val sončne svetlobe lije spet na našo sobo, in zdaj vas želim popeljati v neko koralno steno. Samo še en trenutek, riba-papiga nam želi napraviti še majhen obisk. Desno ob našem oknu. Dolga je več ko dva čevlja in tehta najmanj 40 funtov. V njenem papigi sličnem gobcu je videti temnozeleno zobe, ki so trdi kakor kremen. V okenski šipi se bojuje sama proti sebi sami, kajti nad belim dnem odbija steklo njeno sliko. Je pa to nevarna tovarišica. S svojimi zobmi je že napravila na steklu dolgo brazgotino. Če bi se prikazalo še več takšnih rib, bi morali mi naše okno dobro zavarovati.

Nedavno je napadalo večje število teh rib moje okno. Udarjale so kakor obsedene v moje steklo, ki jim je kazalo njih sliko, ne da bi mogle doseči svojega nasprotnika, in zaradi tega jih je grabila vedno večja besnost. Posledica tega je bila, da so morali moji mornarji dva tedna z razboljenimi rokami in hrbti brusiti steklo, ali brazgotine so vendar ostale, da je bilo treba uliti in vstaviti novo steklo, kajti moja globokomorska stekla so debela po več palcev. Na srečo je videti, da nas je naš današnji gost zapustil; vendar nam še zre nasproti in bulji v nas, medtem ko hkrati grize v trup koralskega podboja. Njegov večni apetit je premagal njegovo bojevitost, in zdaj išče morskih črvov in bub, zato odpira koralo, prav tako kakor razgrize papiga trdo orehovo lupino.

Večer se polagoma bliža in luč pada navpično skozi vodo ter povzroča čudne izpremembe. Sedmero mavričnih barv se igračka nad morjem. Kot prvemu se mi je posrečilo spraviti to krasoto barv v mojem zadnjem delu popolnoma enako naravi na platno, in zdaj hočem spet potegniti zastor pred okno. Potem se pa dvignemo na površino.

Upam, da ste bili, ljubi čitatelji, s tem našim »izprehodom po morskem dnu« povsem zadovoljni.

Priredil Cv. K.

Knjižne police so že narejene. Razstavljene so v Ljubljani na Mihlošičevi cesti v izložbi tordke Feliks Urbane in na Bregu v izložbi Blaznikove tiskarne.

Alfred Nobel

Z velikimi svečanostmi so letos 21. oktobra proslavili 100letnico rojstva Alfreda Nobela, enega najpomembnejših učenjakov minulega stoletja in obenem enega tistih redkih mož, ki so znali že v življenju poskrbeti, da bo ostala njihova slava še dolga stoletja živa.

Nobel je izumitelj dinamita, nenavadno učinkovitega razstreliva, ki je v bistvu nitroglicerina (strelno olje), s katerim je prepojena kremenčeva sipa.

Nitroglicerina sam je izumil že italijanski znanstvenik Ascanio Sobrero. Dodajal je navadnemu glicerinu različne odstotke žveplene in solitrne kisline. Naposled je dobil neko težko oljnato kislino, ki jo je krstil za nitroglicerina. Ko ji je hotel natanko določiti kemično sestavo, je kanil nekaj kapljic v stekleno epruveto in jo na ognju segreval. Tedaj pa je nastala huda eksplozija, ki ga je nevarno ranila. Zato je vse nadaljnje poizkuse opustil, ker je bil prepričan, da novo razstrelivo praktično ne bo uporabljivo zaradi svoje nevarnosti in nestalnosti.

Ko se je leta 1854. mudil Nobel v Petrogradu, je spoznal nitroglicerina pri profesorju Sininu, ki je delal z njim poizkuse. Potem mu to strelno olje, ki je bilo tako nevarno, ni dalo več miru. Osem let se je ukvarjal z njim, dokler ga ni toliko izpopolnil in tako izpremenil, da je postalo človeku pokorno — da je bilo dandanašnja oblika dinamita. V Petrogradu, kjer je spoznal nitroglicerina, je pokazal tudi prve javne poizkuse z dinamitom leta 1862.

Nekaj let pozneje so že stale tovarne za to novo razstrelivo po vsem svetu.

Z dinamitom, ki je postal važen pripomoček tehnike, žal tudi vojne, je Nobel neizmerno obogatel. Vse svoje premoženje pa je leto dni pred svojo smrtjo (l. 1896.) izpremenil v ustanovo, ki se po njem imenuje Nobelova. Vsako leto razdele obresti na pet denarnih nagrad za najboljše dela iz fizike, kemije in medicine, za najboljše svetovno književno delo in za delovanje za zblíževanje narodov. Do lanskega leta so izplačali nagrajencem že nad 220 milijonov dinarjev. Med njimi je bilo doslej največ Nemcev (59). Anglija s svojimi dominijami je dobila 27 nagrad. Francija eno manj. Združene države so imele 15 nagrajencev. Za njimi pa pridejo še Švedska (12), Holandska in Danska (po 7), Švica (6), Avstrija in Italija (po 5), Belgija in Norveška (po 4), Španija (3), Poljska (2 — Sienkiewicz in Reymont) in Rusija (1 — I. P. Kavlov za medicino).

Do letošnjega junija je izšlo v Nemčiji 41 del o Hitlerju. To je nemški literarni preporod. Čestitamo!

Čehi so napravili nov film po operi «Prodani nevesti». Režirala sta ga pisatelj Jaroslav Kvapil in Emil Pollart.

V Pragi je umrl češki dramatik dr. Arnošt Dvořák. Po poklicu je bil vojaški zdravnik. Najbolj je znana njegova drama «Henrik IV.».

Meškova zbirka «Orazi» je izšla v češčini.

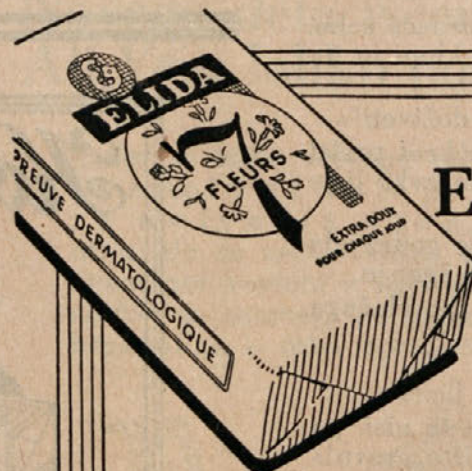
Selma Lagerlöfova je praznovala 21. novembra svojo 75letnico.

Izhajati je začel ilustriran mesečnik za poljudno prirodznanstvo «Proteus». Ureja ga doktor Pavel Grošelj.

Na nemško «črno listo» so prišli še pisatelji Alfred Kerr, Egon Erwin Kisch, Upton Sinclair, Franz Werfel in Kurt Tucholsky, razen tega pa še nekatera dela Heinricha Heineja!

Ivan Meštrović bo svojo hišo v Zagrebu tako preuredil, da bo v njej stalna razstava njegovih del.

Milčinskega igra «Kjer je ljubezen, tam je Bog» je izšla v nemškem jeziku v zbirki «Münchener Laienspiele». Škoda, da še ni nihče izmed tujcev ali domačinov opazil njegovih «Ptičkot brez gnezda», ki so nedvomno eno najboljših del iz slovenske književnosti v zadnjih desetletjih.

**Elida nudi zopet,
kar zahte-
va čas...**

Milo Elida 7 cvetic — po času primer-
ni nizki ceni! Je posebno voljno in ima
veliko lepotno moč, naredi kožo mla-
dostno nežno, polt čisto. Njegov opojni
vonj godi telesu, razodeva telesno nego.

ELIDA

MILO

Bratko Krefc:

Kalvarija za vasjo

(Nadaljevanje.)

Spet so jo posadili nazaj, toda Micika je bila trmasta in se ni pustila. Šofer ji je govoril o svojem avtomobilu, v katerem se bo z njim peljala na sprehod. Nikoli se Micika še ni peljala z avtomobilom, toda tudi zdaj je zatrla vse želje v sebi. Mislila je na svojo nesrečo v službi. Človek ni nikoli dovolj močan. Vedno preži greh v njem, da pade, in hitro se lahko izgubi. Vse to se maščuje. Izkušnja je bila zanjo. Grenka izkušnja. Grešila je zoper Mihala in otroka svojega. Študentu se je bila vdala, ker se ji je smilil in ker jo je lepo božal. Pljunila bi najrajši sebi v obraz, četudi si je prigovarjala, da vendar ta greh ni bil tako velik. Saj ji je bil študent tako hva-

ležen. Kakor mater jo je ljubil zaradi tistega večera, ona pa ga je vzela kot greh. Ne, zdaj je še čas. Nikoli več.

Tako je mislila, zato je poslušala šoferja le mimogrede.

Okrog polnoči pa so se pri srednji mizi stekli. V hipu je prihitela policija in vse razglašala po sobi. Vsi so se morali legitimirati in na koncu so morali na policijo.

Micika se je tega zbal, kakor da gre pred samo sodbo božjo. Očitala je Ančki, ki je bila pijana in se je norčevala iz policaja, ki jo je suval naprej. Micika je prosila, naj jo puste, saj ni nič zakrivila. Toda vse ni pomagalo nič, tudi ona je morala na policijo. Tam so jih lo-

čili od moških in jih zaprli v smrdečo sobo. Micika je vso noč jokala na trdi klopi in tožila nad svojo usodo.

«Kaj sem storila, da moram to doživeti!»

Ančka pa je kričala, da je večkrat prišel stražnik in jo okregal. Celo z gumijevko ji je grozil.

«Kaj kričiš, telica neumna!» je godrnjala tista stara ženska, ki je pila samo žganje.

«In ti tam se ne cmeri! Kaj se bo vlačuga cmerila!»

Micika je vzkipela.

«Molčite! Ako ste vi, še nisem jaz!»

«No, no, potolaži se, telička, če še nisi, pa še boš. Saj v družčino si prišla čisto pravo!»

Tako je spoznavala svojo okolico do jutra, ko so jo poklicali pred komisarja. Njeno poselsko knjižico je držal v rokah. Iz datuma je lahko razbral, da je bila komaj prejšnji dan odpuščena.

«Kam si zabredlo dekle?»

Njegov glas je bil suh kakor papir.

«Zakaj me izprašuje?»

«Nikamor nisem zabredla. Slučajno. Ančka je iz mojega kraja, pa sva se našli in šla sem z njo.»

«Hvalite Boga, da smo vas nocoj zalotili. Sicer bi šla vaša pot navzdol.»

Micika ni mogla zadržati solz. Vse je bilo tako strašno.

Najnovejše RADIO-APARATE

v veliki izbiri
dobite najceneje
pri

«Tehnik»
JOSIP BANJAI
LJUBLJANA

Miklošičeva cesta št. 20

Posebni oddelek za
smučarske potrebščine

Naš pravi domači izdelek

«Prosim vas, vrnite mi knjižico! S prvim vlakom se popeljem domov.»

Komisar je pomislil.

«Prav, toda prej vas mora pregledati zdravnik.»

Padla je predenj na kolena in ga prosila, naj odvrne to sramoto od nje, toda nič ni pomagalo.

«Pomirite se! To ni nič tako strašnega. Ako ste zdravi, se vam ne bo zgodilo nič hudega. Z Ančko pa se nikar več ne pajdašite!»

Pri zdravniku je divjala. S silo so jo morali pomiriti. Ko je po pregledu s knjižico v roki stopila na ulico, se ni upala nikomur pogledati v oči. Zdelo se ji je, da iz vseh kotov prežijo nanjo in da vsi prsti kažejo nanjo. Ančke ni več videla. Stražnik, ki ji je sledil na kolo-dvor, ji je povedal, da je bolna. Najprej bo morala v bolnico, nato v zapor. Pred nekaj dnevi je okradla nekega podeželskega trgovca, ki se je izgubil v kavarno «Ameriko». Nič ne bo iz nje. Nikoli več ne bo prišla na pravo pot.

Miciko so žgali podplati na nogah, četudi je bil stražnik tako dober, da je šel več metrov zadaj za njo, da niso mogli ljudje opaziti, da spadata v družčino. Sam komisar mu je tako ukazal, ker je upal, da pri Miciki ni nič izgubljeno; da je samo slučaj tako nanesel.

Kupila je vozni listek do doma, poiskala kovčeg in stopila v vlak. Zadnje denarje je izdala za pot. Glad je čutila, toda ničesar ni več imela.

«Samo da pridem domov,» si je želela, «in nikoli več ne grem v mesto. Samo poguba je in nesreča.»

33.

Debela gospa je bila zelo zgovorna. Vsi potniki, ki so bili v oddelku, so jo poslušali. Micika je sedela ob oknu in jo opazovala. Skrbno je bila oblečena, prijeten vonj je šel od njene obleke. Obraz je imela našminkan in napudran. Ustnice so bile močno rdeče pobarvane in Miciki se je zdela izprva smešna. Priporočevala je vse mogoče stvari. Videti je bila zelo dobre volje. Večkrat se je obrnila proti Miciki in celo oranžo ji je ponudila.

«Vzemi, dete moje, vzemi! Dobro je. Ne boš žejala.»

Micika je vzela.

«Kam se pa pelješ?»

«Domov.»

«Ali si bila v mestu? V službi?»

«Da.»

«Pa si jo izgubila? Zakaj?»

Micika je povedala isto, kar prejšnji dan Ančki.

«Ali bi ne hotela več služiti?»

Micika je odgovorila, da ne, vendar njen odgovor ni bil prepričevalen.

Debela gospa je silila naprej vanjo.

«Če bi hotela mogoče v službo, jaz bi ti lahko pomagala.»

Micika ni rekla drugega kakor: «Hvala.»

«Ali imaš poselsko knjižico?»

«Imam.»

«Pokaži mi jo.»

Micika jo ji je dala. Debela gospa je brala pripombo — odpuščena zdrava, pridna za delo. To je bila vsa oznaka njenih lastnosti.

«Če bi te mogoče veselilo biti natakara, bi ti lahko pomagala.»

Micika se ni mogla odločiti.

Ali je res to sreča v nesreči?

«Gospa ima lepo kavarno in gostilno. Pri njej bi ti ne bilo slabo. Dobro jo poznam.»

Novega dela iščem! Ali Vam lahko pomagam?

Kadar se lotite velikega pospravlja, mislite name! Jaz sem prava moč za umivanje oken. Jaz umijem okna da se svetijo kakor zrcalo... in utrem pot svetlobi v Vaše stanovanje! In nikdar ne ostanejo za menoj praški ali brazgotine — tako oprezno čistim vse!

VIM

ČISTILKA VIM ČISTI VSE!

V.J. 5-53.

To je pripomnil moški, ki se je že prej ves čas vmešaval v pogovor. Zdelo se je, da se poznata že delj časa. Micika je začela verovati v srečo.

«Prav za prav sem na poti domov...»

«Saj ni treba, da prideš takoj. Lahko greš domov in čez dva ali tri dni lahko prideš. Jaz bom čakala. Ako ne prideš, bom vzela drugo.»

Gospa je stopila na drugo stran voza k oknu in pustila Miciko v premišljevanju.

«To bi bilo nekaj zame. Dobra ženska je videti. Zaslužila bi napitnino, potem plačo, stanovanje... itd. Ščasoma bi lahko vzela Mihaleka k sebi. Z njim skupaj bi lepo živela in dobro bi nama bilo. Saj še ni nič izgubljeno, saj ni zaradi te nezgode vsega konec...»

Vse je premislila enkrat, dvakrat, še večkrat. Ko se je debela gospa vrnila od okna, jo je prosila, ali bi bila tako dobra, da bi jo vzela takoj v službo.

«Pridna boš morala biti, pa bo vse dobro. Samo da se lahko nate zanesem. Moja desna roka boš lahko.»

Na Zidanem mostu sta morali izstopiti. Tudi tisti gospod je izstopil, toda potem ga nista videli nič več. Nazaj ga ni bilo. Dobra gospa jo je peljala v restavracijo in naročila kosilo,

kakršnega Micika nikoli ni jedla. Teknilo ji je, ker je bila od včerajšnjega obeda še tešča. Gospa je bila zelo prijazna, in ko sta sedli v novi vlak, se ji je Micika izpovedala. Vse ji je povedala, kako je imela rada Mihala, kako se je njegov oče upiral, kako nesrečno smrt je zaradi tega Mihal storil in kako rada ima njegovega sina, svojega Mihaleka. Tako rada bi ga imela pri sebi. Vse ji je izpovedala. Le tiste nesreče s študentom ji ni zaupala. Bala se je, da bi se zaradi tega gospa spremenila, da bi slabo mislila o njej in bi ji mogoče službo takoj odpovedala.

Na kolodvoru ju je čakal hlapec, ki je vzel vso prtljago na majhen voziček, gospa in Micika sta se peljali z električno železnico.

Tako je Micika stopila na novo postajo svojega življenja.

Izprva je bilo vse lepo in dobro. Dobila je lepo opremljeno sobo in ostale tri natakarike Gabi, Gizi in Malči so bile še precej prijazne z njo. Gostje so bili veseli, zlasti dr. Veljkovac, ki je prihajal redno vsak večer, če ga le ni kaj nujnega zadržalo. Največjo napitnino je dajal on.

Teden dni ni vedela Micika, kam je prišla. Gospodinja sicer ni bila vedno tako prijazna kakor prvi dan, toda to se ji ni zdelo nič čudno. Dela je bilo precej, zato ni utegnila misliti na to. Prvi teden je morala spati pri njej, v njeni sobi, zato, je rekla gospodinja,

ker mora za njeno posteljo kupiti prej novo posteljnino. Mici, kakor jo je klicala, je delala prvi teden samo podnevi. Gospodinja je skrbno pazila, da je ob deveti uri odšla spat. Tako je bila Mici zadovoljna prve dni in srečna je poslala prve prislužene kovače domov za Mihaleka. Prva senca pa je padla že prvo soboto zvečer. Gospodinja ji je že popoldne povedala, do bo morala zvečer pomagati, ker je vsako soboto polno gostov.

To se je tudi zgodilo. Stregla je v veliki sobi skupaj z Malči. Komaj sta zmoгли.

«Kje pa je Gizi? Naj pride pomagat!»

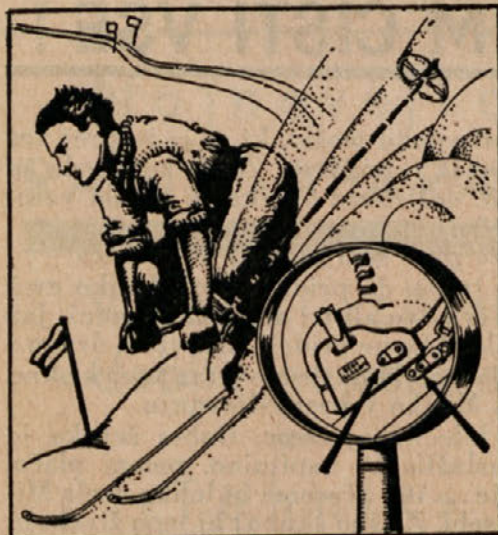
Toda Gizi ni bilo najti. Čez kake pol ure se je vrnila in Micika ji je očitala.

«Kje vendar hodiš? Toliko dela je, ti pa nekje postajaš!»

«Kaj te briga! Ali misliš, da ti ne boš...», se je grdo obregnila Gizi, Mici pa ni utegnila premišljevati njenih besedi, ki so se ji zdele tako čudne in nerazumljive. Okrog enajste ji je velela gospodinja, da mora v posebno sobo streč. Tu bosta Gizi in Malči že zmoгли. Gabi pa je počasna.

Tako se je tisto soboto zvečer preselila Mici v posebno sobo. Ko so jo gostje opazili, so začeli ploskati. Najbolj navdušen je bil dr. Veljkovac. Gospodinja ji je povedala njegovo zgodbo z ženo.

(Konec prihodnjič.)

Vaš uspeh in Vaš užitek

v zimskem sportu sta odvisna od Vaše opreme

Če kupujete nove potrebščine, izbirajte previdno. Smuči in ostala oprema znamke

«BEKA»

je vodilna in brez dvoma najboljša v državi

Tvrdba je prejela letos na mednarodni razstavi v Londonu najvišje odlikovanje

Grand Prix in zlato kolajno

«BEKA» Vam pripravlja novosti in presenečenja - «BEKA» Vam nudi vse za zimo - «BEKA» vodi

Novo!

«Beka - Slalom» - streme, kompletno 125 Din; jekleni robniki letos le 80 Din

«Beka» - dresi v novih praktičnih krojih: 1^a loden 500 Din; 1^a impreg. švedski trikot 630 in 760 Din

Na razpolago so vsakomur: katalog - revija «Vse za zimo», cenik in prospekt «Sportna oblačila»

Detajlne trgovine:

Ljubljana: B. KOLB & PREDALIČ, Šelenburgova ulica št. 6

Maribor: «SPORT», zaloga Beka-izdelkov, Trg Svobode 6

VSE TISKOVINE

ZAHTEVAJTE PONUDBE

**TISKARNA
GRAFIKA**
LJUBLJANA
RESLJEVA CESTA
TELEFON ŠTEV. 25-57

„KUVERTA“

D. Z O. Z.

L J U B L J A N A

Karlovška c. 2 Vožarski pot 1

Telefon 28-07

Telefon 28-07

Tvornica kuvert
in
pisemskega papirja

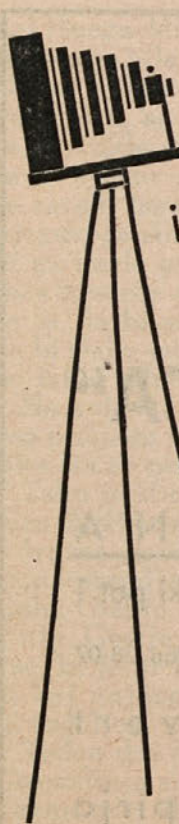
Dobro blago zahteva tudi okusno zunanost

Opremite torej Vaše izdelke z lepimi ovoji, modernimi etiketami itd., ki Vam jih dobavi po nizki ceni

litografični zavod
ČEMAŽAR JOSIP

Ljubljana, Igriška ulica št. 6

TELEFON 25-69

 Za **FOTO** in
KINOMATOGRFIJO
je specialna trgovina
JANKO
POGAČNIK
v LJUBLJANI
Tyrševa cesta 20
(nasproti kavarne Evrope)

*
Samo
pri nas
Vas lahko
postrežemo
kakor želite

Razvijamo in kopiramo Vam prvovrstno Vaše
filme v štirih urah.

Rešitev ugank iz štev. 11

Križanka: Vodoravno: 1 osel, lipa; 2 tip, sod; 3 Atika, Avala; 4 tok, dan, Had; 5 par, ton; 6 ar, Po; 7 bob, prt; 8 kap, kdo, alo; 9 Atene, kovač; 10 kos, Ana; 11 Avar, Anam. Navpično: A osat, Kana; B top, bat; C etika, opeka; D lik, Rab, nor; E pad, kes; F as, ud; G San, oka; H lov, top, ona; I Idaho, ravan; K lan, tla; L Arad, oćim.

Posetnica: Železniški uradnik.

Številnica: Vrana vrani ne izključe oči.

Enačba: meč, gad, loj, mak, Nil, jaz; megalomanija.

Naročnina za revijo «Priatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132.—, za pol leta Din 68.—, za četrt leta Din 35.—, za vezavo v platno se doplača Din 60.—. Posamezna knjiga Din 30.—. Izdaja konzorcij revije «Priatelj».

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajske, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Uganke

DOPOLNILNICA.

* * * * *
L E I L A V A A V O R
* * * * *
K O O N A T A O T A E

Namestu zvezdic vstavi manjkajoče črke, da dobiš v navpičnih vrstah besede, ki se vse začenjajo z isto črko. Črke v tretji vodoravni vrsti dajo potem ime in priimek slovenskega pesnika.

REBUS.

SPA_{nec} ne ČA VE_{ka} DA

IZLOČILNICA.

Delaj, kar hočeš, da boš le v stiku z menoj.
Čudaki pravijo, da vodovod ni koristen.
Razprostrita roke in poglejta v daljavo!
Toliko so veljali, da jih ni nihče poslušal.
Celjski grad ni kaj prida ohranjen.

V vsakem stavku je skrit po en slovenski književnik. Poišči vseh pet.

MAGIČEN LIK.

A A E E E del telesa
E I I J K orodje sobarice
K K L L L grenka rastlina
M N N O O prerok
O O P P P dvor

Besede se berejo enako v navpičnih in vodoravnih vrstah.

SKRIVALNICA.

Lazar, kosec, tatič, Nepal, Razor, zlato, ikona, ujeda, Estera, uhelj, Egmont, akacija, rudar, Hasan, Indija, kovač, lapor, čast.

Vzemi iz vsake besede dve zaporedni črki in sestavi iz njih pregovor.

IZPREMENILNICA.

R O K A
— + — —
+ — — —
— — + —
P E S T

Izpremeni «roko» v «pest» tako, da vselej izmenjaš črko, ki je s križcem označena.

JAJNINE

ZLATO NAŠIH HRANIL

MAKARONI, SPAGETI, JAJNINE ZAKUHE.

Založba „Žena in dom“ je razpisala nagradno uganko: ~~Člbešen gre školski školec~~

Za pravilno rešitev so določene te-le **GLAVNE NAGRADE**:

Darilo konzorcija «ŽENE IN DOMA». Jedilnica iz kavkaškega oreha (kredenca, miza in štirje stoli). Izdelek tvrdke Egidij in Karel Erjavec, Brod pri Tacnu pod Šmarno goro.

Vrednost Din 6500.—

Darilo naročnice gospe REZI MAGAJNOVE iz Štore. Tridnevna avtomobilska vožnja v spremstvu urednice v Benetke in nazaj. To darilo je prejela gospa Magajnova pri lanskoletnem razpisu in ga poklanja za letošnji razpis.

Darilo JADRANSKE PLOVITBE, d. d., Sušak. Prosta potna karta I. razreda za eno potovanje iz Sušaka do Kotora in nazaj.

Darilo najstarejšega in največjega parfumskega podjetja NOBILIOR, Zagreb, Jelačičev trg 15. 30 nakaznic za izdelke Nobilior v vrednosti po Din 30.— za 30 naročnic.

Vrednost Din 900.—

Darilo tvornice gume in obutve BATA, Borovo-Vukovar. Tri nakaznice za tri naročnice, in sicer: za 1 par ženskih čevljev po izbori, za 1 par moških čevljev po izbori in za 1 par deških čevljev po izbori.

Darilo KNJIGOVEZNICE JUGOSLOVANSKE TISKARNE, Ljubljana, Kopitarjeva ul. Dve dragoceni pisalni mapi, celo usnje, ročno pozlačeni, za dve naročnici à Din 390.—.

Vrednost Din 780.—

Darilo tvrdke PAVEL MAGDIČ, Ljubljana, Aleksandrova cesta. Obleka.

Vrednost Din 600.—

Darilo tvrdke «ELEKTROINDUSTRIJA», d. d., Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 13. Tovarna svetlobnih teles itd. Moderni lestenci s tremi svetilkami.

Vrednost Din 410.—

Darilo tvrdke «PROJA», d. z o. z., Ljubljana, Aškerčeva ul. 3. Fine kavne mešanice lastnega izdelka.

Vrednost Din 400.—

Darilo tvrdke «PEKATETE», tovarne testenin, Vič-Glince. 20 kg »Jajnin« v cellophan-skih vrečicah po ¼ kg za 10 naročnic. (Vsaka dobi 8 vrečic po ¼ kg, skupno torej 2 kg).

Vrednost Din 380.—

Darilo DELNIŠKE TISKARNE d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta. 5 albumov za fotografije.

Vrednost Din 350.—

Darilo tvrdke V. LESJAK, Ljubljana, Še-lenburgova ul. 3. 6 parov najfinejših svilenih nogavic brez bleska, barve po lastni izbori v trgovini.

Vrednost Din 300.—

Namizni prt, izdelan v fileju, delo DRŽAVNEGA OSREDNJEGA ZAVODA ZA ŽENSKI DOMAČI OBRT, Ljubljana, Turjaški trg 4/I.

Vrednost Din 300.—

Pet kaset «ELIDA» za pet naročnic.

Darilo tovarne pletenin DRAGOTIN HRIBAR, Ljubljana, Zaloška c. 14. 1 tucat svilenih damskih nogavic.

Tovarniška vrednost Din 275.—

Darilo MESTNE PLINARNE v Ljubljani. Emajlirana kuhinjska posoda, odstoječa iz treh loncev in enega vrča.

Vrednost Din 270.—

Darilo tvrdke KRISTAL d. d., tovarna ogledal in brušenega stekla. Brušeno stensko ogledalo.

Vrednost Din 260.—

Darilo tvrdke A. & E. SKABERNE, Ljubljana, Mestni trg. Linolej.

Vrednost Din 250.—

Darilo tvrdke L. MIKUŠ, tvornica dežnikov, solnčnikov in vrtnih senčnikov, Ljubljana, Mestni trg 15. Fin damski modni dežnik.

Vrednost Din 250.—

Darilo drogerije GREGORIČ, Ljubljana, Prešernova ul. 4. 4 boni po Din 50.— za štiri naročnice.

Vrednost Din 200.—

Darilo tvrdke F. ZORN, d. z o. z., Ljubljana VII, Lepodvorska 23. Damski kovčeg.

Vrednost Din 120.—

Darilo tovarne pletenin DRAGOTIN HRIBAR, Ljubljana, Zaloška c. 14. 1 tucat moških obujk.

Vrednost Din 95.—

Darilo A. PINTAR, Ljubljana Gosposvet-ska cesta 14. ¼ kg žgane kave, ½ kg Jajnin, 1 Chlorodont, 1 Uran-krema in puder.

Vrednost Din 56.—

Darilo založbe «ŽENA IN DOM». 10.000 le-poslovnih knjig. Tiste, ki ne dobe glavnih nagrad, prejmejo lepo povest.

Zahtevajte od uprave „Žene in doma“, da Vam pošlje brezplačno pogoje razpisa

Tudi Ti vzemi

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU